

226

EK 21

I - TARAFLAR

A) BAŞVURUCU

(Başvurucu ve varsa temsilcisi hakkında verilmesi gereken bilgiler)

1. SOYADI : DINK
 2. ADI : RAHİL
CİNSİYETİ : KADIN
 3. MİLLİYETİ : T.C.
 4. MESLEĞİ : EV KADINI
 5. DOĞUM TARİHİ VE YERİ : SİLOPI 01.01.1959
 6. İKAMETGAHI : ŞİNASI GÜRÜNLÜ SOK. NO. 10/11
YENİMAHALLE - BAKIRKÖY / İSTANBUL
 7. TEL NO : 0212 543 90 00
 8. ŞU ANKI ADRESİ : (6.maddede yazılan ikametgah ile aynı)
 9. TEMSİLCİLERİN ADI : FETHİYE ÇETİN
UMRE DENİZ TUNA
ARZU BECERİK
HAKAN BAKIRCIOĞLU
 10. TEMSİLCİLERİN MESLEĞİ : AVUKAT
 11. TEMSİLCİLERİN ADRESİ : SÜLEYMANPAŞA SOK. 42/5
KADIKÖY, İSTANBUL-TÜRKİYE
 12. TEL/FAX NO : 0216 3379142 – 0212 2913763
- B) YÜKSEK SÖZLEŞMECİ TARAF :
13. TÜRKİYE CUMHURİYETİ

II – OLAYLARA İLİŞKİN AÇIKLAMA

225

14.

Başvurucu, 1959 doğumlu, İstanbul'da ikamet eden Ermeni asıllı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır.

Başvurucu, 19.01.2007 tarihinde etnik kimliği, düşünceleri ve AGOS Gazetesinde yazdığı yazılarda dile getirdiği ifadeleri bahane edilerek organize bir suç örgütü tarafından katledilen gazeteci Fırat (Hrant) DİNK'in eşidir.

Başvurucunun eşi Hrant Dink'in cinayeti ardından başlatılan soruşturmanın ilk aşamalarında elde edilen bulgulardan ve ilk yakalanan şüphelilerin ifadelerinden, bu cinayetin sıradan ve kişisel nedenlerle işlenmiş bir cinayet olmadığı, uzun bir hazırlık süreci sonunda, organize bir yapı tarafından ırkçı nefret saiki ile planlanıp işlendiği anlaşılmıştır. Eyleme kamu görevlilerinin de ihmali ya da icrai davranışlarla katkıda bulunduğu, cinayet sonrası sanıkların yakalanması aşamasında da bazı kamu görevlilerinin suçu ve suçluyu öven davranışlarda buldukları, delilleri gizledikleri, kararttıkları, değiştirdikleri bizzat soruşturmayı yürüten İstanbul Cumhuriyet Savcılarınca tespit edilmiştir. Açılan davanın bir numaralı sanığı da Trabzon Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Dairesine bağlı olarak çalışan yardımcı istihbarat elemanıdır.

Cinayet davasının sanıkları, Trabzon ilinin Pelitli Beldesinden olup sanıklardan Erhan TUNCEL ve Yasin HAYAL'in durumlarına ilişkin dosya ile ulaşılan bilgiler önem taşımaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencisi Erhan TUNCEL ile Yasin HAYAL 2002 yılında, aşırı milliyetçi görüş temeline dayanan Büyük Birlik Partisi'nin gençlik örgütü olan Alperenler Ocağının (Türk-İslam sentezini savunan Büyük Birlik Partisinin gençlik teşkilatı) Trabzon Şubesinde tanışmışlardır.

Eğitilmiş olmayan, belli bir işi olmayan, simitçilik, inşaat işçiliği gibi düzensiz ve geçici işlerle hayatını sürdüren Yasin HAYAL, Erhan'ın aşırı milliyetçi düşüncelerinden etkilendiğini söylemektedir. Erhan ile Yasin Irak'taki savaşa tepki olarak Müslümanlar için ramazan ayında Trabzon'daki McDonalds'ı bombalamayı planlamış ve bu eylemi gerçekleştirmişlerdir.

Bombayı Erhan hazırlamış ve Yasin'in bombayı McDonalds'a yerleştirmesi sırasında ona gözcülük etmiştir. Bomba patlamış, bir kaç kişi yaralanmış, çevrede bulunan bazı araçlar ve işyerleri de zarar görmüştür. Bu arada Yasin de bacağından yaralanmış, olay yerinden kaçmıştır. Yasin yaralı halde Erhan'ın evine gelmiş, orada üzerini değiştirmiş, bu arada kanlı pantolonu Erhan'ın evinde bırakmış ve Erhan tarafından başka bir eve saklanması için götürülmüştür.

Erhan Tuncel, 25.01.2007 tarihli tespit tutanağında, polisler eve geldiğine, Yasin'in olay sırasında giymiş olduğu kanlı pantolonu polislere teslim ettiğini, polislere bunu delil olarak kullanmamalarını söylediğini, onların da kanlı pantolonu olaya dahil etmediklerini ifade etmiştir. **(Ek:1-Erhan Tuncel'in 25.01.2007 tarihli tespit tutanağı)** Muhittin Zenit ve diğer görevliler de verdikleri

ifadelerde Erhan Tuncel'den bu pantolonu teslim aldıklarına dair ifade vermişlerdir. (Ek:2-Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin ifadeleri)

Bombalamadan birkaç gün sonra Yasin yakalanmış, tutuklanmış ancak olayın planlayıcısı, bombanın hazırlayıcısı ve bombalama sırasında gözcülük yapan kişi olmasına rağmen Erhan polis tarafından davanın dışında tutularak soruşturmaya dahil edilmemiş hatta Erhan'ın evinin çöp tenekesinde bulunan Yasin'in kanlı pantolonu, soruşturma savcılarında gizlenmiş, yok edilmiştir. Erhan Tuncel ise tamamen yasalara aykırı bir biçimde Yardımcı İstihbarat Elemanı yapılmıştır.

Yasin Hayal 13.09.2005 tarihinde cezaevinden tahliye edilmiştir. Yasin Pelitli'ye geldikten sonra Erhan Tuncel'le ilişkileri devam etmiş, tüm çevresine de Ermeni bir gazeteciyi öldüreceğini söylemeye başlamıştır.

Yasin'in hem McDonalds'ı bombalamış olması, hem de askerde iken izinli geldiği sırada Trabzon Kilisesinde görevli Rahibi kırk gün komada kalacak şekilde dövdüğünün bilinmesi nedeniyle, Pelitli'de bulunan hemen herkes Yasin Hayal'in Hrant Dink'i öldüreceğini bilmekte ve ciddiye almaktadır. Çünkü Yasin tüm eylemlerini önceden herkese söylemekte ve eylemi gerçekleştirdikten sonra övünmektedir.

Gerek Yasin'in bu özelliği; gerek Pelitli'nin küçük bir belde oluşu, Yasin'in ve arkadaşlarının gittikleri yerlerin, internet cafelerin, Teknik Üniversitenin, Alperen Ocağının, Jandarma Komutanlığının, Emniyet Müdürlüğü'nün birbirine dip dibe olması nedeniyle Pelitli'de jandarma ve emniyet görevlileri dahil herkes Yasin'in Hrant Dink'i öldüreceğinden, hatta cinayet planının ayrıntılarından haberdardır.

Üstelik Yasin ile yakın ilişkisi devam eden Erhan Tuncel ise; bir yandan Yardımcı İstihbarat Elemanı olarak emniyete bilgi vermekte bir yandan da Hrant Dink cinayetini Yasin ile birlikte planlamaktadır. (İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2007/428 E sayılı dosyasındaki iddianame, Mahkemenizin 6102/08 sayılı dosyasında mevcuttur.)

TRABZON EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ GÖREVLİLERİNİN CİNAYETTEKİ ROLÜ:

Erhan Tuncel hukuka aykırı bir biçimde istihbarat elemanı yapılmıştır:

Hrant Dink cinayetinin azmettiricisi olarak yargılanan dava sanıklarından Erhan Tuncel 02.12.2004-23.11.2006 tarihleri arasında Emniyet Müdürlüğü bünyesinde yardımcı istihbarat elemanı olarak istihdam edilmiştir.

Yukarıda açıklandığı gibi, Yasin Hayal'in 24.10.2004 tarihinde McDonalds adlı işyerinin Trabzon şubesinin önünde el yapımı bir bombanın patlatılması ve altı (6) kişinin yaralanması ile sonuçlanan eylemi Erhan Tuncel ile birlikte gerçekleştirdiği Trabzon Emniyet görevlileri tarafından bilinmesine rağmen, Erhan Tuncel yardımcı istihbarat elemanı yapılarak McDonalds adlı işyerinin bombalanması eylemine ilişkin açılan davanın dışında tutulmuştur. Erhan Tuncel suç işlemiş biri olmasına rağmen hukuka aykırı şekilde emniyet bünyesinde "Yardımcı İstihbarat Elemanı" olarak istihdam edilmiştir.

Oysaki, yürürlükte bulunan "Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı Hizmetlerinde Çalıştırılacak Yardımcı İstihbarat Elemanlarının Temini Çalıştırılması ve İlişğinin Kesilmesi Ait Yönerge"ye göre suça karışmış kişilerin istihbarat elemanı yapılması hukuka aykırıdır.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü cinayeti uzun zaman önce öğrenmiştir:

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri, Erhan Tuncel'den aldıkları bilgiler sonucu olarak bu cinayetin kim tarafından ve nasıl işleneceğinden bilgi sahibi olmuşlardır. Bu husus, Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri ve İstanbul Emniyet Görevlileri hakkında yürütülen ön incelemeler sırasında açığa çıkmıştır. Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında yürütülen ön inceleme sırasında mülkiye müfettişlerine verdiği ifadede **Polis memuru Muhittin Zenit:**

"Yasin Hayal isimli şahsın McDonalds eylemi ile ilgili cezaevinden çıkmasına müteakip istihbarat metot ve tekniklerini kullanarak faaliyetleri yakından takip edilmeye başlanmıştır. O tarihlerde yardımcı istihbarat elemanı olarak çalıştırılan Erhan Tuncel ile **09.10.2005 tarihinde yapmış olduğum buluşmada; Yasin Hayal'in cezaevinden çıktıktan sonra Ermenilere karşı büyük bir kin beslediği, İstanbul ilinde büyük bir eylem yapacağını bildirmesi üzerine kullanmış olduğu telefon teknik takibe alınmıştır...** Bu çalışmalar dışında Yasin Hayal ve cinayet için göndermesi muhtemel kişiler ile ilgili olarak istihbari çalışmalar yapılmıştır... Şahsın Trabzon ilinden ayrılması durumunda Erhan Tuncel'in tarafımıza anında bilgi vermesi şeklinde talimatlandırıldığı söz konusu yazıda aşıkardır. Bu tarihte elde edilen bilgi 17.02.2006 gün ve 027248 sayılı yazı ile **gereği için İstanbul iline bilgi için İstihbarat Dairesi Başkanlığına gönderilmiş olup söz konusu yazının içeriğine bakıldığında; Yasin Hayal'in yapmış olduğu Mc Donalds eylemi öncesi söylemlerin ile yapmayı planladığı Fırat (Hrant) Dink cinayetindeki söylemlerin birbiri ile bağdaştığı ve şahsın takip esnasında tarafımıza vermiş olduğu izlenimlerinde içinde bulunduğu ruh hali dikkate alınarak yapmayı düşündüğü eylemi yapacak bir yapıya sahip olduğu vurgulanmıştır".**

(Ek:3- Muhittin Zenit'in Mülkiye Müfettişlerine hitaben yazdığı 16.07.2007 tarihli dilekçesi)

Muhittin Zenit İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na 05.04.2007 tarihinde verdiği ifadesinde de yukarıdaki anlatımlarıyla paralel anlatımlarda bulunmuştur.

(Ek:4- Muhittin Zenit'in 05.04.2007 tarihli ifadesi)

Trabzon Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdürü Engin Dinç 22.07.2007 tarihinde Mülkiye Müfettişine hitaben yazdığı dilekçede: "Yasin Hayal'in işlediği suçtan dolayı hükümlü bulunduğu Trabzon Cezaevinden **13.09.2005 tarihinde tutuksuz olarak yargılanmak üzere tahliye olduğu günden başlayarak, gerek eleman vasıtasıyla gerekse teknik faaliyetler aracılığıyla veya fiziki takip ile adı geçeninin faaliyetleri tüm imkânlarımızla hassas bir şekilde takip edilmeye başlandı...**

Şube görevlilerimizin yardımcı istihbarat elemanı Erhan Tuncel ile Şubat 2006 tarihinde yaptıkları buluşmada, elemanın "Yasin Hayal'in Agos gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink'e yönelik eylem düşündüğünü" ilgili görevlilere aktarması üzerine; Yasin Hayal'in Hrant Dink'e yönelik bir eylem yapmayı planladığı hususu Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün 17.02.2006 tarih ve 027248 sayılı yazısı ile gereği için İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne ve bilgi için İstihbarat Daire Başkanlığı'na bildirildi. Ayrıca **konunun önemine binaen İstanbul İstihbarat Şube müdürünü bizzat arayarak konuyu şifahi olarak da kendisine bildirdim."**

(Ek:5-Engin Dinç'in Mülkiye Müfettişine hitaben yazdığı 22.07.2007 tarihli dilekçesi)

Aynı şekilde Erhan Tuncel de yargılanmakta olduğu davanın soruşturma aşamasında emniyet görevlilerine ve savcılara aynı yönde beyanlarda bulunmuştur:

Erhan Tuncel 25.01.2007 tarihli "Tespit Tutanağı"nda : "Yasin Hayal 13.09.2005 tarihinde cezaevinden çıktı. **Hrant Dink isimli şahsı kendisinin öldüreceğini söylüyordu."**

Yine 10.02.2007 tarihli "mülakat tutanağı"nda : "**Hrant Dink'in öldürülmesi konusu ilk olarak gündeme Yasin Hayal cezaevinden çıkınca oldu. Yasin Hayal internet kafedeyken yanına gittim. Burada üç kişiydik. Yasin Hayal bizi dışarıya çıkardı ve şu an hedefim Hrant Dink. Malatyalı. Asıl adı Fırat'mış dedi... Bu durumdan Trabzon İstihbarata Şube Müdürlüğü görevlisi (Ahmet Kod) M.Z.'ye haber verdim. O da bana bu konunun çok ciddi olduğunu ve bu konudan haberdar etmemi istedi..."**

(Ek:6-10.02.2007 tarihli tespit Tutanağı)

Muhittin Zenit, Engin Dinç ve Erhan Tuncel'in söyledikleri birbirlerini doğrulamaktadır. Bu ifadelerden Yasin Hayal'in cezaevinden çıktığı 13.09.2005 tarihinden hemen sonra Hrant Dink'i öldürmeyi düşündüğü ve bu cinayetin hazırlıklarına giriştiği anlaşılmaktadır. Erhan Tuncel bu durumu Muhittin Zenit'e aktardığını beyan etmekte ve Muhittin Zenit ise bu ihbarın doğruluğunu başka bir kaynaktan da teyit ettirdiğini söylemektedir. Ancak bu duruma ilişkin tutanak hemen hazırlanmamış 15.02.2006 tarihinde hazırlanmış ve ardından da "bilgi" için İstihbarat Daire Başkanlığı'na, "gereği" için İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. **Özetle, Trabzon Emniyet Müdürlüğü Yasin Hayal'in Hrant Dink'i öldürmeyi tasarladığı bilgisine Yasin Hayal'in cezaevinden çıktığı tarih olan 13.09.2005 tarihinden hemen sonra sahiptir.**

Trabzon Emniyet Müdürlüğü cinayetle ilgili pek çok ayrıntıyı bilmesine rağmen cinayeti önlememiştir:

Trabzon Emniyet Müdürlüğü 17.02.2006 tarih ve 027248 sayılı yazı ile Hrant Dink'in öldürüleceğine ilişkin pek çok ayrıntıyı İstanbul Emniyet Müdürlüğüne bildirmiştir:

"İlimizde Atatürk alanı karşısında faaliyet gösteren McDonalds isimli işyerine 24.10.2004 günü saat 13.30 sıralarında el yapımı, parça tesirli bomba atmaktan ve 6 şahsın yaralanmasına sebep olmaktan tutuklanarak cezaevine konulan ve 13.09.2005 tarihinde cezaevinden tahliye olan Yasin Hayal isimli şahısla ilgili olarak devam eden çalışmalarda;

YİE'den alınan bilgilerden "bahse konu şahsın çevresinde bulunan arkadaşlarına Ermenilere karşı büyük bir kin beslediği ve önümüzdeki günlerde İstanbul ilinde ses getirecek bir eylem yapmayı planladığını **hedef olarak da** Türkleri ve Türkiye Cumhuriyetini karalayıcı faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle **AGOS Gazetesi genel yayın yönetmeni Fırat (Hrant) Dink isimli şahsı seçtiğini**, maddi imkan sağladığı takdirde bahse konu eylemi gerçekleştirmek için İstanbul iline gideceğini ve Sarıgazi ilçesinde bir fırında çalıştığı bilinen abisi Osman Hayal'in yanında kalacağını söylediği" öğrenilmiştir.

Ayrıca bahse konu şahsın McDonald's isimli işyerine yapmış olduğu eylem öncesinde de benzer söylemlerde bulunduğu göz önüne alınarak şahsın sözkonusu eylemi yapabilecek bir yapıya sahip olduğu değerlendirilmekte olup 0538 7193181 numaralı telefonu kullanan şahsa yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

Arz ederim."

(Ek:7- 17.02.2006 tarihli yazı)

Yukarıda aktarılan yazıdan da çok açık anlaşıldığı gibi, Trabzon Emniyet Müdürlüğü ve yazının gönderildiği İstanbul Emniyet Müdürlüğü Hrant Dink'in öldürüleceğini çok açık bir biçimde bilmektedir. Nitekim, İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında ön inceleme yürüten mülkiye müfettişleri bu yazının "nokta istihbarat" şeklinde değerlendirilebilecek başarılı bir çalışma olduğunu ifade etmişlerdir. (Ek:8-26.02.2007 tarihli ön inceleme raporunun 17 ve 20. sayfaları) Ancak her iki emniyet birimi de böylesi "başarılı" istihbarata rağmen her nasılsa cinayeti önleyememişlerdir.

Bunun yanında Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün cinayetin bütün ayrıntılarından haberdar olduğu, istihbarat görevlisi Muhittin Zenit ile Erhan Tuncel'in cinayetin işlendiği 19.01.2007 tarihinde yaptıkları telefon görüşmesinden de açıkça anlaşılmaktadır:

- Muhittin Zenit** : o çocuk vardı da bir tane
 Erhan Tuncel : ha o buradaydı yani çıkış olmadı
Muhittin Zenit : bunun düşündüğü çocuk
 Erhan Tuncel : he yani
Muhittin Zenit : neydi onun adı
 Erhan Tuncel : Zeynel diye bir çocuk vardı da, ondan sonra bir tane daha çıktı da zannetmiyorum eğer onun dediği şekil yani benim bildiğim şöyle yani vurulma şekli belliydi. Vurulacak şekil belli eğer öyleyse bunlarla alakalıdır da
Muhittin Zenit : Bunlar ya oğlum kafaya sıkılmışlar, direk kafaya sıkılmışlar
 Erhan Tuncel : Öldü mü?
Muhittin Zenit : ha tek farklılık tabi canım kaçma, kaçmayacaktı ama bu kaçtı

- ...
- Muhittin Zenit** : ii biliyordum da, sen benimle muallaklı konuşuyorsun, sanki Koyum a..gebermişse gebermiş ben gerçi onu kim gebertti diye sorgulamıyorum
- Erhan Tuncel : anladım anladım
- Muhittin Zenit** : o konuda samimiyetimden şüphe duyuyorsan ayrı bir şey
- ...
- Muhittin Zenit** : koyum a..yani geberdiyse geberdi onda bir şey yok
- ...
- Muhittin Zenit** : ya yoo sen şeyli bakıyorsun şimdi, benim ona moralim bozuldu
- Erhan Tuncel : çoğu çok kişinin hedefinde vardı
- Muhittin Zenit** : yav biliyorum da koyuyum a..şimdi sen bana şey yapıyorsun yani ben sanki ne alakası var koyum a..canım
- ...
- Erhan Tuncel : ama yapanın eline koluna sağlık
- Muhittin Zenit** : öyle tabi canım orası öyle
- ...

(Ek:9-19.01.2007 tarihli Muhittin Zenit- Erhan tuncel telefon görüşmesinin dökümü)

Yukarıda kısaltarak aktardığımız telefon konuşması, ancak suça bulaşmış iki insan arasında geçmesi muhtemel bir konuşma olabilir; ama asla bir Emniyet görevlisi ile emniyete çalışan bir yardımcı istihbarat elemanı arasında geçen bir konuşma olamaz ve bu görüşmede kullanılan sözler ile üslubun hiçbir mantıklı açıklaması ve gerekçesi bulunamaz.

Yine bu görüşme içeriğinden polis memuru Muhittin Zenit'in eylemin ayrıntılarını bildiği ve eylemin daha önce düşünülenlerden farklarını ve benzerliklerini yorumladığı görülmektedir.

Cinayeti önlemek konusunda hiçbir önlem almayan Trabzon Emniyet Müdürlüğü, ilgili yasal düzenlemelerin emrettiği koruma görevinin yerine getirilmesi için de üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemiştir:

3713 Sayılı Koruma Hizmetleri Yönetmeliği'nin 11. maddesinde:

"Hayatının ciddi biçimde tehdit altında bulunduğu Milli İstihbarat Teşkilatı ile diğer istihbarat birimleri tarafından tespit edilenler ve korunmaları zaruri görülenler, bu kuruluşların teklifi üzerine güvenlik birimlerince, talepleri aranmaksızın korumaya alınırlar."

Bu hüküm uyarınca, Hrant Dink'in talebi olmasa dahi korumaya alınması gerektiği açık ve tartışmasızdır.

Bu düzenlemeye göre, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün iki görevi vardır. Birincisi edindiği bu istihbarata uygun olarak, failerin eylemi gerçekleştirmesini önlemek için gereken tedbirleri almak;

İkincisi; yaşamının ciddi biçimde tehdit altında olduğu tespit edilen kişinin korunması için ilgili güvenlik birimine bildirmek ve kişinin korunmasını sağlamak.

Oysa ki Trabzon Emniyet Müdürlüğü, Hrant Dink'in öldürüleceğini bildiği halde, korunması için İstanbul Emniyet Müdürlüğüne herhangi bir bildirimde bulunmayarak her iki sorumluluğunu da yerine getirmemiştir.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü, idari işleyişe aykırı olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne 17.02.2006 tarihinde yazdığı yazının akıbetini takip etmemiştir:

Erhan Tuncel 02.12.2004 tarihinde yardımcı istihbarat elemanı olarak Emniyet'e bilgi aktarmaya başlamıştır. Yasin Hayal'in 2005 yılı Eylül ayında cezaevinden tahliye olmasının ardından Hrant Dink'i öldürmeyi planladığını da Trabzon Emniyet Müdürlüğü'ne bildirmiştir. Bunun üzerine Trabzon Emniyet Müdürlüğü 17.02.2007 tarihinde 17.02.2006 tarih ve 027248 sayılı yazı ile Yasin Hayal'in Hrant Dink'i öldürmek üzere İstanbul'a geleceğini ve ağabeyi Osman Hayal'in yanında kalacağını bildirmiştir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü, bu yazı üzerine hiçbir çalışma yürütmemiş, görevli polis memurları yazıda verilen bilgileri yalnızca telefon aracılığıyla soruşturmuş ve bu eksik incelemenin de sonuçlarını Trabzon Emniyet Müdürlüğüne telefonla bildirmiştir. Öyle ki, mülkiye müfettişleri tarafından İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında yürütülen ön inceleme sırasında, müfettişler, yazının gönderildiği tarih olan 17.02.2006 tarihinden cinayetin işlendiği tarih olan 19.01.2007 tarihine kadar bu yazı ile ilgili hiçbir işlem yapılmadığını tespit etmişlerdir. **(Ek:10- İstanbul Emniyet görevlileri hakkında yürütülen ön inceleme sonucunda düzenlenen 11.03.2008 tarihli raporun 26 ve 27. sayfaları.)** İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün bu gayri ciddi tavrını Trabzon Emniyet Müdürlüğü de sürdürmüş ve resmi bir yazı ile bildirdiği istihbarat bilgisinin sonuçlarını resmi bir yazı ile istememiş, bu telefon görüşmesi ile yetinmiştir.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü İstanbul Emniyetine gönderdiği bu ihbarın takibini yapmamış, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün bu yazının "gereği" olarak neler yaptığının takipçisi olmamış ve raporu gönderirken İstanbul İstihbarat Şube Müdürünü bizzat arayacak denli titiz ve bu bilginin ciddiyetinin farkında olan Trabzon Emniyeti İstihbarat Daire Başkanlığı raporunun akıbetini takip etmemiş ve kendilerine İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından yanıt verilmemesini de önemsememişlerdir.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü edindiği bilgiler doğrultusunda herhangi bir işlem yapmadığı gibi Yasin Hayal ve arkadaşlarını takip etmek konusunda etkili yöntemler geliştirmemiştir:

A) Erhan Tuncel cinayeti işleyebilecek kişilerin isimlerini emniyete bildirmiş ancak Trabzon Emniyet Müdürlüğü bu isimler üzerinde etkili bir araştırma yürütmemiştir:

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri 17.02.2006 tarih ve 027248 sayılı yazısını "gereği" için İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne ve "bilgi" için İstihbarat Daire Başkanlığı'na gönderilmesini sürekli olarak vurgulayarak Hrant Dink cinayetinin önlenmesi yükümlülüğünü yerine getirdiklerini iddia etmektedirler. Oysa ki: Erhan Tuncel tarafından Nisan ayında Zeynel Abidin Yavuz ismi Trabzon İstihbarat görevlilerine ve istihbarat şube müdürü Engin Dinç'e 08.04.2006 tarihli raporun düzenlenmesinden sonraki bir tarihte bildirilmiştir.

Engin Dinç 12.07.2007 tarihli istinabe ile alınan ifadesinde : "Yardımcı İstihbarat elemanı Erhan Tuncel ile irtibatlı görevlilerin, hatırladığım kadarıyla Nisan 2006 ayında ... Hrant Dink'e yönelik eylem planladığını yazılı rapor vermelerinden sonra ... konunun ülkemiz açısından hassasiyetini de göz önüne alarak... Erhan Tuncel isimli elemanı usulüne uygun şekilde Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğü'ne çağırdım, görüşmede, konunun hassasiyetini kendisine aktararak...anında ve eksiksiz bilgi vermesi yönünde bir kez daha uyardım.

...Bu görüşme esnasında Yasin Hayal grubu ile ilgili bazı isimlerin zikredildiğini hatırlıyorum. Fakat Zeynel Abidin Yavuz isminin eylem yapacak şahıs olarak geçip geçmediğini hatırlamıyorum. Ancak, görüşmeden sonraki dönemde hatırladığım kadarı ile, elemanla ilgili görevlilerimizin yaptıkları buluşmalarda, elemanın birçok ismin yanı sıra Zeynel Abidin Yavuz ismini de zikrettiğini, ayrıca ilgili personelin istihbarat tekniklerini kullanarak bu şahıs ile ilgili gerekli tüm çalışmaları yaptığını, ancak, Zeynel Abidin Yavuz isimli şahsın o dönemde Yasin Hayal'le irtibatını kopardığını, Erhan Tuncel'in bu konuda çok samimi olmadığını ve yanlış yönlendirmelerde bulunabileceği yönünde bir izlenim oluştuğunu hatırlıyorum..." diyerek yanıt vermiştir.

(Ek:11-Engin Dinç'in 12.07.2007 tarihli ifadesi)

Muhittin Zenit İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na verdiği 05.04.2007 tarihli ifadesinde : "**Hatta bu durumu iki kez rapor halinde Daire Başkanlığına bildirmek üzere Şube Müdürlüğüne rapor ettik. Hatta durumu ciddi gördüğüm için üstlerime bir rütbeli görevlinin de benim ile birlikte Erhan ile buluşmaya gelmesini söyledim. Bu arada Erhan sürekli bize birkaç isim vererek Yasin'in onlarla birlikte gerçekleştireceğini söylüyordu Hatta bu isimler arasında Engin ve Zeynel Abidin ve ismini hatırlayamadığım bir iki şahıs daha vardı. Ben bu isimler ile ilgili çalışmalar yapıyordum. Söylentiler ciddi ise bunu değerlendirerek üstlerime bildiriyordum. Özellikle Zeynel isimli şahsın Kocaeli iline çalınmaya gittiğini öğrenince bu bilgiye de ihbar etmedim..."** demiştir.

Bu üç ifadeden çıkan sonuçlar şunlardır:

- a- Trabzon Emniyet Müdürlüğü cinayetini Zeynel Abidin Yavuz tarafından işleneceğinden haberdardır.
- b- Cinayete ilgili Zeynel Abidin Yavuz'dan başka isimlerin olduğu Trabzon Emniyet Müdürlüğü tarafından bilinmektedir. Buna rağmen Muhittin Zenit ve Engin Dinç bu bilgiyi raporlaştırmamış ve ilgili yerlere bildirmemişlerdir ve

konuyla ilgili ayrıntılı bir çalışma yürütmemişlerdir. Bu isimler üzerinde durulmamıştır.

c- İstihbarat şube müdürlüğünde görev yapan bir kişinin "konunun ülkemiz açısından hassasiyetini de göz önüne alarak" yaptığını iddia ettiği bir görüşmede Erhan Tuncel tarafından zikredilen isimleri hatırlamadığını söylemesi, bu görüşmeye ilişkin tutanak/rapor oluşturmaması, notlar almaması mümkün değildir. Eğer gerçek durum bu ise, bu, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün cinayeti önlemek konusunda gerekli önlemleri almadığının itirafıdır.

d- Muhittin Zenit'in Zeynel Abidin Yavuz'a ilişkin bilginin gelmesinden önceki 08.04.2006 tarihli (veya 12.04.2006 tarihli) raporun da ilk rapor gibi İstihbarat Daire Başkanlığı'na gönderilmek üzere hazırlandığını söylemesine rağmen bu rapor "gereği" için İstanbul Emniyeti'ne ve "bilgi" için İstihbarat Daire Başkanlığı'na gönderilmemiştir.

e- Muhittin Zenit, Zeynel Abidin Yavuz'a ilişkin Erhan Tuncel tarafından verilen bilgiye Zeynel Abidin Yavuz'un Kocaeli'ne gitmesi üzerine itibar etmediğini beyan etmiştir. Ancak Muhittin Zenit'in bu beyanı olayın gerçeğine aykırıdır. Zira Mülkiye Müfettişi tarafından da "Zeynel Abidin Yavuz'un Kocaeli'ne çalışmaya gittiği, Zeynel Abidin Yavuz'un sigorta kayıtlarının bunu doğruladığı, ayrıca baz istasyonu incelemesinde Zeynel'in kullanmakta olduğu **cep telefonunun 17.07.2006-24.08.2006 tarihleri arasında Kocaeli ilinde sinyal verdiği**" tespit edilmiştir. Oysaki; Muhittin Zenit Bayburt iline tayine edilmesi üzerine 13.06.2006 tarihinde Trabzon Emniyet Müdürlüğü ile ilişkisini kesmiştir. Özetle Muhittin Zenit'in Trabzon emniyeti ile ilişkisinin kesilmesinden bir (1) aydan daha uzun süre sonra Zeynel Abidin Yavuz Kocaeli'ne gitmiştir ve Muhittin Zenit'in, Zeynel Abidin Yavuz'un Kocaeli'ne gittiği için Erhan Tuncel tarafından verilen bilgiye itibar etmediği beyanının hiçbir gerçekliği bulunmamaktadır.

B) Erhan Tuncel cinayet konusunda bilgi alınabilmesi için bir başka istihbarat elemanı önermiş ancak bununla ilgili de bir işlem yapılmamıştır:

Erhan Tuncel 10.02.2007 tarihli "mülakat tutanağı"nda : "Özcan..., Yasin Hayal'lerin grubu içerisinde yer alan bir isimdi. Özcan....'in da herkes gibi bu olaydan haberi vardı. Özcan....'ı Emniyet'e eleman olarak önermiştim fakat Emniyet'in irtibata geçip geçmediği hususunda bilgim yok..." demiştir.

Yukarıdaki nitelemelere rağmen Erhan Tuncel'in güvensiz olduğuna ilişkin hiçbir somut bilgi ve kanıt sunulmadığı halde Erhan Tuncel'in bu nedenle ilişkisinin kesildiğine inanmamız beklenmekte; bu da yetmezmiş gibi Erhan Tuncel'in yerine neden başka bir Yardımcı İstihbarat Elemanı istihdam edilmediği sorusu cevapsız bırakılmaktadır. "Ülkenin geleceğine ilişkin çok hassas" bir konuda "görevin gereği gibi yerine getirilmesi" bu olmasa gerektir.

C) Yasin Hayal 13.09.2005 tarihinde cezaevinden çıktıktan sonra, 8.11.2005 tarihinden Fırat (Hrant) Dink'in öldürüldüğü 19.01.2007 tarihine kadar aralıksız teknik takip altına alınmış, yine aynı gerekçelerle fiziksel takibe de alınıp Yasin

Hayal şehir dışına çıktığı zamanlarda gittiği illerin emniyet müdürlüklerine bildirilmiştir.

Muhittin Zenit 16.07.2007 tarihli Mülkiye Müfettişine hitaben yazdığı dilekçede : "Yasin Hayal'in cezaevinden çıktıktan sonra Trabzon ilinden ayrıldığı 2006 yılı Haziran ayına kadar geçen sürede Yasin Hayal'in Trabzon ilinde herhangi bir sebeple ayrılması durumunda üstlerime rapor ederek şahsın seyahat edeceği **vasıta tespit edilmiş ve gideceği ile bildirilmiş ve gittiği ilde şahıs takip altında tutularak olması muhtemel olayların önüne geçmesi sağlanmıştır (istenilmesi durumunda gittiği illerle ilgili yazışmalar arşivlerimizde mevcuttur)...**" demiştir.

Engin Dinç 22.07.2007 tarihli Mülkiye Müfettişlerine hitaben yazdığı dilekçede : "Yasin Hayal'in işlediği suçtan dolayı hükümlü bulunduğu Trabzon Cezaevinden **13.09.2005** tarihinde tutuksuz olarak yargılanmak üzere **tahliye olduğu günden başlayarak, gerek eleman vasıtasıyla gerekse teknik faaliyetler aracılığıyla veya fiziki takip ile** adı geçen faaliyetleri tüm imkânlarımızla hassas bir şekilde takip edilmeye başlandı" demiştir.

Yasin Hayal'i fiziksel takip altında da tutan Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün Yasin Hayal ve grubuna ilişkin tek bilgi kaynaklarının Erhan Tuncel olmadığı ortadadır. Dolayısıyla, Yasin Hayal'i "fiziki takip" altında tutan Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün Yasin Hayal ile Ogün Samast arasında kurulan ilişkiden haberdar olmaması mümkün görünmemektedir.

Jandarma'nın 20 Ocak 2007 tarihli haber kayıt formuna göre, Yasin Hayal İstanbul'a gelmiş ve ev ve Agos arasındaki güzergahın krokisini çıkarmıştır.

(Ek:12-20 Ocak 2007 tarihli haber kayıt formu)

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında yürütülen soruşturmalarda da bu bilgiler üzerine gidilmemiş, ilgili belgeler incelenmek üzere ilgili yerlerden getirilmemiştir.

- D) Muhittin Zenit, Engin Dinç, Özkan Mumcu ve diğer memurların bu denli hassas bir konuda "zaten bilgi vermediği, doğruyu söylemediği ve güvenilmez bulunduğu", "yalan söylemeye meyilli bir kişi olduğu, bilgi saklamaya çalıştığı, gerçek dışı bilgi verdiği", "sinsi", "tutarsız ve menfaatine düşkün" olarak niteledikleri Erhan Tuncel haricinde bu bilgi kaynağı yaratma yoluna neden gitmedikleri de açıklanması gereken bir husustur.

Emniyet görevlileri Hrant Dink'in öldürülmesinden sonra olaya ilişkin delilleri karartma çabası içerisine girmişlerdir:

Hrant Dink'in 19.01.2007 tarihinde çalıştığı gazete binası önünde uğradığı silahlı saldırısı sonucu öldürülmesi ile ilgili soruşturmayı yürüten İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, bu suikast nedeniyle derinleştirilen soruşturmada, bir kısım emniyet ve jandarma görevlilerinin, adli görevlerini yaparlarken görevi ihmal, suistimal ile suç delillerini yok etme, gizleme, değiştirme ve suçluyu kayırma yönünde ciddi delil ve emareleri tespit etmiş, ancak bu delil ve emareler ile Hrant Dink suikastı

arasında doğrudan doğruya bir iştirak bulunmadığı kanaatine varmış ve CMK m.250/1 uyarınca Trabzon Emniyet görevlileri ve jandarma görevlileri hakkında 2007/881 Esas ve 2007/163 Karar sayılı 20.04.2007 tarihli görevsizlik kararı ile evrakları Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermiştir. **(Ek:13-İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının tespitleri ve görevsizlik kararı)** İstanbul Cumhuriyet Savcıları Fikret Seçen ve Selim Berna Altay tarafından tespit edilen hususların bir kısmına aşağıda yer vereceğiz:

1)Hrant Dink suikastı davasının bir ve iki numaralı sanıkları Erhan Tuncel ve Yasin Hayal'in cep telefonları Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nce 2005 ve 2006 yıllarında dinlemeye alınmış ancak bu husus ve teknik takip kayıtları soruşturmayı yürüten **İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilmemiştir.** İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturmayı derinleştirdiği sırada bu hususu öğrenmiş ve öğrenir öğrenmez ses kayıtlarını Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nden istemiş, cevap olarak gönderilen DVD içeriğinin **sadece görüşmelere ilişkin ses ve SMS mesajlarını ihtiva ettiği, arayan ve aranan numaralar ile arama tarihi ve saatlerine ilişkin kayıtların DVD içinde bulunmadığını görmüştür.**

Bunun üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı DVD'de yer alan ses kayıtlarına ilişkin detayların gönderilmesini Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nden istemiş, Trabzon Emniyet Müdürlüğü verdiği cevap ile **ellerinde bulunan tüm kayıtların imha edilmiş olduğunu bildirilmiştir.** Davanın en önemli sanıkları teknik takibe alınmışken bunu bildirmeyen, istendiği halde eksik bilgi gönderen yeniden istendiğinde kayıtları imha ettiklerini bildiren Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin eylemleri delil gizleme ve delilleri yok etme suç tipine uymaktadır.

2) İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturdukları olayda şüphelilerin teknik takibe alınıp alınmadığını, dinleme kararı olup olmadığını Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan sormuş, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı verdiği cevapta Yasin Hayal ve Erhan Tuncel dışında dava sanıklarından Mustafa Öztürk'ün de dinlemeye alındığı bildirilmiştir. **Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın verdiği bu yanıt, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün, dava sanıklarından Mustafa Öztürk'ün de dinlemeye alındığını İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan gizlediğini açığa çıkarmıştır.**

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'ne tekrar yazı yazarak dava sanıklarından Mustafa Öztürk'e ait ses kayıtlarını istemiş, ancak Trabzon Emniyet Müdürlüğü bu talebe verdiği yanıtta **Mustafa Öztürk'e ait GSM numarasının başka bir birim tarafından takip edilmesi nedeniyle o tarihte alınan dinleme kararının uygulanmasının mümkün olmadığını bildirilmiştir.**

Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nden gelen bu yazı üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, bu kez, Mustafa Öztürk hakkında 2006 yılı içerisinde yapılan tüm adli ve istihbari nitelikli dinlemelere ilişkin Mahkeme kararlarını Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan istemiş, Telekomünikasyon

İletişim Başkanlığı'ndan gelen cevabi yazıda 2006 yılı içerisinde Mustafa Öztürk'e ait telefonun takibi konusunda kuruma intikal eden **tek kararın Trabzon İl Emniyet Müdürlüğü'nce alınan karar olduğu bildirilmiştir.**

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın bu yanıtı, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün sanık Mustafa Öztürk'e ait dinleme kayıtlarının tümünü gizlediği, yok ettiği, soruşturmayı yürüten İstanbul savcılarını yanılttığı, sorulmasına rağmen yanlış bilgi verdiğini açığa çıkarmıştır.

3) Kaldı ki, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün, Yasin Hayal'i de sadece teknik takiple yetinmediği onu **ayrıca "fiziki takibe" de almış olduğu daha sonra İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerince yürütülen soruşturma kapsamında ortaya çıkmıştır.** Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Polis memuru Muhittin Zenit, Müfettişlere verdiği 16.07.2007 günlü ifadesinde: **"Yasin Hayal'in cezaevinden çıktıktan sonra Trabzon İlinden herhangi bir sebeple ayrılması durumunda üstlerime rapor edilerek şahsın seyahat edeceği vasıta tespit edilmiş ve gideceği ile bildirilmiş ve gittiği ilde şahıs takip altında tutularak olması muhtemel olayların önüne geçilmesi sağlanmıştır (istenmesi durumunda gittiği illere ilişkin yazışmalar arşivlerimizde mevcuttur)"** demektedir. Davanın önemli sanıklarından biri olan Yasin Hayal Trabzon Emniyeti Müdürlüğü tarafından "fiziki takibe" alınmış, gittiği kentler, seyahat ettiği vasıtalar belirlenmiş, gittiği kentteki emniyet birimleri tarafından takip altında tutulmuş, kuvvetle muhtemel bu seyahatler, Yasin Hayal'in birlikte olduğu kişilere ilişkin raporlar da düzenlenmiştir.

4) Hrant Dink suikastı davası sanıklarından Yasin Hayal, suikast öncesinde, Trabzon Terörle Mücadele Şube Müdürü Yahya Öztürk'ün : **"Bu bayrak düştü ya Yasin kaldıracak ya Erhan kaldırır, bu görev sizin"** dediğini, Mc Donalds bombalaması sonrasında cezaevinden tahliye olduktan sonra Trabzon Terörle Şube Müdürlüğü'ne **"nezaket ziyaretinde"** bulunduğunu, ikinci ziyaretinde Yahya Öztürk'ün : **"suçlu insanlar gezerken masum insanları bombaladınız, toplumumuz görüyorsun, Müslümanız deyip şeriata söverler"** dediğini söylemiştir.

Ayrıca, Yasin Hayal'in babası Bahittin Hayal ifadesinde; Mc Donalds bombalamasından sonra Trabzon Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüklerinde, Yahya Öztürk'ün makam odasına alındığını, burada yalnız oldukları bir sırada Yahya Öztürk'ün kendisine : **"Yasin bundan sonra daha iyi yaşayacak, kısa süre sonra Yasin inşallah çıkar, az bir ceza alır, biz de raporlarımızı ona göre düzenleriz, kendisi de kurtulur"** dediğini ve sonra Yahya Öztürk'ün cep telefonunu çıkartarak gösterdiğinde ekranında Muhsin Yazıcıoğlu'nun resmini gördüğünü, ayrıca cebinden Kuran'ı Kerim çıkartarak **"biz bununla hareket ediyoruz, bayrak düştüğü yerden kalkar, Yasin gibiler bu bayrağı kaldıracak, bizim gibi insanlar bu koltuklarda oturursa bu ülkenin geleceğinden şüphe olmaz, yere düşen bayrak kalkar"** demiştir. Yasin Hayal müdafii Av. Fatih Çakır'da bu yönde şikayet dilekçesi vermiştir.

Trabzon terörle mücadele şube müdürünün eylem ve sözlerinin suçluyu kayırma, suça tahrik ve suça teşvik etme suç tiplerine uyduğu kuşkusuzdur.

5- Hrant Dink suikastı davası sanıklarından **Tuncay Uzundal**, 01.02.2007 tarihli ifadesinde 2007 yılı Ocak ayı başında evde olduğu sırada Yasin Hayal'in gelerek Erhan Tuncel'i sorduğunu, evde olmadığını öğrendiğinde ise kendisinden Erhan Tuncel'e mesaj atmasını istediğini, Yasin Hayal'in isteği doğrultusunda Erhan Tuncel'e **"7.65 mermi lazım"** şeklinde mesaj attığını, Erhan Tuncel'in de buna kızarak **"Tuncayyyyyy"** şeklinde cevap mesajı yazdığını söylemiştir. Yine sanıklarından **Erhan Tuncel de, şifahi beyanlarını içeren 10.02.2007 tarihli "tespit tutanağı"nda**, Kurban bayramından önce Yasin Hayal'in kendisinin bulunmadığı bir sırada eve gelerek Tuncay Uzundal'a 7.65 mm. mermi lazım olduğunu söylemek suretiyle kendisini sorduğunu, Tuncay'ın, Salih Hacısalihoğlu'nun yanında olduğunu söylemesi üzerine Tuncay Uzundal ve Yasin Hayal'in kendisine ait cep telefonundan **"Salih Abi'de 7.65 mm. mermi vardır, ondan iste"** içeriğinde bir mesaj çektiğini, kendisinin de daha sonra buna kızdığını anlatmıştır. Görüldüğü üzere Tuncay Uzundal ile Erhan Tuncel gönderilen mesajın içeriği konusunda birbirlerini doğrulamaktadırlar. Ancak bu ifadelere rağmen İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca incelenen SMS kayıtlarında, Tuncay Uzundal'ın Erhan'a yazdığı mesajın Tuncay Uzundal'ın ve Erhan Tuncel'in söylediğinden farklı olarak **"Yasin abi burada erken gel"** şeklinde olduğunu, Erhan Tuncel'in cevabi mesajının **"Tuncayyyyyy"** olarak yazıldığı görülmüştür.

Trabzon Emniyet görevlilerinin, delilleri yok etmeye çalışmalarının yanı sıra delilleri değiştirdikleri de açık bir şekilde ortadadır.

6) Mc Donalds bombalama eylemi soruşturması sırasında bombalama olayını gerçekleştiren Yasin Hayal bu bombalama olayı sırasında ayağından yaralanmış ve pantolonu kanlanmış. Yasin Hayal'e ait bu kanlı pantolon Erhan Tuncel tarafından emniyet görevlilerine teslim edildiği halde bu pantolonun yok edildiği, soruşturma savcılarına verilmediği, dosyada bulunmadığı, gerek Hrant Dink suikastı soruşturması ve gerekse İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin incelemeleri sırasında açıkça ortaya çıkmıştır.

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişleri'nin 22.02.2007 tarihinde kaleme aldıkları 22.02.2007 tarihli ön inceleme raporu ile emniyet görevlilerinin bu hususu kabul ettikleri kayıt altına alınmıştır –uzatmamak amacı ile tek tek ifadeleri yazmak istemedik ancak Mülkiye Müfettişlerince hazırlanan dosyada bu olay Muhittin Zenit, Tevfik Cantürk, Ercan Demir vs. diğer görevlilerce doğrulanmaktadır-. **Kanlı pantolonun Mc Donalds davasına sunulmaması Trabzon Emniyet görevlilerinin suç delillerini gizleme ve yok etme suçunu işlediklerinin bir diğer örneğini teşkil etmektedir.**

7) Hrant Dink'in öldürüldüğünün ertesi günü, yani 20.01.2007 tarihinde davanın bir numaralı sanığı Erhan Tuncel, Trabzon Emniyet Müdürlüğü'ne götürülerek bütün gece boyunca -tam 14 saat- orada tutulmuş ve istihbarat

Şubede tutulduğu sırada cep telefonu alınarak kendisine başka bir telefon verilmiştir. Erhan Tuncel 09.04.2007 tarihinde cezaevinde kendisi ile görüşen ve soruşturmayı yürüten cumhuriyet savcılarını Fikret Seçen ve Selim Berna Altay'a, cep telefonunun Trabzon Emniyetinde incelemeye alındığını, kendisine başka bir telefon verildiğini beyan etmiştir. Ayrıca, İstanbul Emniyeti Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından, Erhan Tuncel'e ait cep telefonunun belirtilen saatler arasında Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün bulunduğu bölgeden sinyal vermekte olduğu tespit edilmiştir.

Bu durumda, davanın bir numaralı sanığının Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğü, 14 saat orada tutulduğu, burada cep telefonu kendisinden alınarak kendisine başka bir telefon verildiği, sabah bırakıldığına cep telefonunun kendisine iade edildiği açıktır, ancak, tam 14 saat Erhan Tuncel'in Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nde tutulma sebebi bilinmemektedir. **Esasen bu durum da İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan gizlenmiştir.**

Erhan Tuncel'in suikastla ilgili olduğunun tespiti üzerine İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne yakalanması ve İstanbul'a teslimi konusunda Trabzon Emniyet Müdürlüğü'ne 21.01.2007 tarihli mesaj gönderilmiş ancak bu mesaja 22.01.2007 günü saat 01:30'da cevap verilerek yakalama işlemi yapıldığı bildirilmiştir. **Bu gecikmenin sebebi de açıklanmaya muhtaçtır.**

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin savcılardan gizlediği bir başka belge de, Yasin Hayal'in telefon dinleme kararı ve iletişime müdahale formudur. Savcılık soruşturması sırasında Trabzon Emniyet Müdürlüğü, ilgili belgelerdeki önemli bölümleri üstünü kapatmak suretiyle okunmaz hale getirerek göndermiştir. **(Ek:14-08.11.2005 tarihli "iletişime müdahale talep formu" ve aynı tarihli mahkeme kararının tahrif edilmiş halleri)** Yargılama sırasında, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi bu belgeleri yeniden talep etmiş; bu kez belgeler orijinal halleriyle gönderilmiştir. **(Ek:15-belgelerin orijinal halleri)** Kapatılan bölümlerde Yasin Hayal'in cezaevinde birçok irtibat edindiği ve Hasan Deveci isimli şahısla da irtibatlı olduğu gibi bilgiler vardır. Nitekim bu kişinin telefonunun dinlenmesine karar vermiştir.

TRABZON EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ GÖREVLİLERİ HAKKINDA YÜRÜTÜLEN SORUŞTIRMALAR

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlileri hakkında, başvuruçunun şikayeti ve basında çıkan haberler üzerine İçişleri Bakanlığı resen inceleme başlatmıştır. Bu inceleme sırasında müfettişler, Erhan Tuncel'in hukuka aykırı bir biçimde yardımcı haber elemanı yapılması ve "kanlı pantolon"a ilişkin olarak, bu fiillerin suç işlendikten sonra gerçekleşen fiiller olduğu ve bu nedenle adli görev kapsamında olduğu gerekçesiyle yaptıkları incelemeye son vermişler ve 22.02.2007 tarihinde düzenledikleri raporla dosya ve belgelerin Trabzon Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesine karar vermişlerdir. **(Ek:16-Mülkiye Müfettişlerinin 22.02.2007 tarihli tevdi raporu)**

Hrant Dink'in öldürülmesi olayı ile ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sırasında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı da, Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin delil kararttıkları, kendilerinden bilgi ve belge gizlediklerini tespit etmişlerdir. 11

madde halinde sıraladıkları bu bulguları, kendi görev alanına girmediği gerekçesiyle 20.04.2007 tarih ve 2007/163 sayılı kararla Trabzon Cumhuriyet Savcılığına göndermiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının ve İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin gönderdiği dosya ile birlikte Trabzon Savcılığı 2007/4216 numara ile bir soruşturma yürütmüş ve 01.11.2007 tarih ve 2007/4060 sayılı kararla Trabzon Emniyet görevlileri hakkında kovuşturmaya yer olmadığı yönünde bir karar vermiştir. **(Ek:17-Trabzon Cumhuriyet Savcılığının 01.11.2007 tarih ve 2007/4060 sayılı kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı)**

Bu karara Rize Ağır Ceza Mahkemesi önünde itiraz edilmiş ancak Rize Ağır Ceza Mahkemesi de 14.02.2008 tarih ve 2008/82 sayılı kararı ile itirazın reddine karar vermiştir. **(Ek:18-Rize Ağır Ceza Mahkemesinin 14.02.2008 tarih ve 2008/82 sayılı kararı)** Türk hukukunda, savcılığın verdiği kovuşturamama kararına karşı başvurulacak tek yol en yakın ağır ceza mahkemesine itiraz etmek olduğundan verilen bu kararla iç hukuk yolları tüketilmiştir.

Rize Ağır Ceza Mahkemesi, Trabzon savcılığının verdiği kovuşturamama kararına karşı yapılan itirazı karara bağlamakla yetkili ve görevli mahkemedir. Bir mahkeme olması sıfatıyla, yapılan itirazı değerlendirirken Ceza Muhakemeleri Kanununun mahkemelere tanıdığı hak ve yetkilere sahiptir. Yani itiraz yapan taraf olarak başvuruçunun ifadelerine başvurmak, delil, belge ve bilgi istemek, tanık dinlemek gibi yetki ve görevlere sahiptir. Buna ve haklarında suç duyurusunda bulunulan emniyet görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçların ağırlığına rağmen mahkeme, yalnızca dosya üzerinden bir inceleme yapmıştır. Bu da AİHS'nin 6 ve 13. maddelerinde güvence altına alınan hakların ihlalidir.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin cinayeti önleme konusunda bir ihmalleri olup olmadığının tespiti için 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Yasa uyarınca, Trabzon Emniyet Müdürlüğünde görevli Ramazan Akyürek, Reşat Altay, Engin Dinç, Faruk Sarı, Ercan Demir, Özkan Mumcu, Muhittin Zenit ve Mehmet Ayhan hakkında ön inceleme yapılmış ve bunun sonucunda 05.08.2007 tarihinde, ön incelemeyi yürüten müfettişler, haklarında inceleme yapılanlarla ilgili "soruşturma izni verilmemesi" gerektiği kanaatine varmışlardır. **(Ek:19-05.08.2007 tarihli ön inceleme raporu)** Trabzon Valiliği de bu kanaat üzerine 07.08.2007 tarih ve 53 sayılı kararla haklarında soruşturma yürütülenlerle ilgili soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. **(Ek:20-Trabzon Valiliğinin 07.08.2007 tarih ve 53 sayılı kararı)**

4483 sayılı kanununun 6/2 maddesinde; "Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. **Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur**" denmektedir. Trabzon Valiliğinin konuya ilişkin 07.08.2007 tarih ve 53 sayılı kararında ise, gerekçe gösterilmemiş, haklarında soruşturma yapılan emniyet görevlilerinin neden kusursuz olduğu gerekçeleri ile kararda tartışılmamıştır. Karar bu haliyle, 4483 sayılı yasaya aykırı olduğu gibi, Anayasa m.38 ve AİHS m.6, 13 ve 14 ile güvence altına alınan haklara da aykırıdır.

Müfettişlik makamının bu soruşturmadaki görevi, özü itibariyle yargı benzeri bir görevdir. Bu işlemin gereği olarak başvurumuzda belirttiğimiz iddialarla ilgili emniyet görevlilerinin ifadelerine başvurulmuş ve savunmaları alınmıştır. Bunun sonucunda müfettişlik makamı bu tez ve antitezlerden bir senteze ulaşarak bir karar vermesi gerekirken, dosya kapsamından anlaşıldığına göre, emniyet görevlilerinin savunmalarını kararına gerekçe olarak sunmaktadır. Halbuki, yapılması gereken bu iddia ve savunmaların çarpışmasıyla ortaya çıkan kararını gerekçeleriyle ortaya koymaktır.

Yukarıda aktarılan emniyet görevlilerine ait ifadeler mülkiye müfettişlerinin yürüttükleri ön inceleme sırasında verilen ifadelerdir. Bu ön inceleme sonucunda verilen "soruşturmaya yer olmadığına" dair müfettişlik görüşü üzerine verilen Trabzon İl İdare Kurulunun "soruşturmama" kararına karşı Trabzon Bölge İdare Mahkemesine başvuru tarafından itiraz edilmiş ve yukarıda yapılan saptamalar oldukça ayrıntılı bir biçimde itiraz dilekçesinde yer almıştır. Ancak Trabzon Bölge İdare Mahkemesi hiçbir gerekçe göstermeden ve itirazda yer alan hususları açıklığa kavuşturacak tartışmalar yürütmeden, 03.10.2007 tarih ve 2007/146 ve 2007/152 sayılı kararları ile itirazın reddine karar vermiştir. Bu kararlar başvuru vekillerine 27.11.2007 tarihinde tebliğ edilmiştir. **(Ek:21-Trabzon Bölge İdare Mahkemesinin 03.10.2007 tarih ve 2007/146 ve 2007/152 sayılı kararları)** 4483 sayılı yasa uyarınca bu karara karşı başvurulacak herhangi bir merci olmadığından iç hukuk yolları tükenmiş bulunmaktadır.

4483 sayılı yasa uyarınca yürütülen soruşturmalar ceza yargılamasının amacı olan maddi gerçeği ortaya çıkarmaktan uzaktır. Haklarında ön inceleme yürütülen kamu görevlilerine isnad edilen fiiller ceza kanununda düzenlenmiş suçlardır ve her birinin cezai yaptırımları vardır. Yani anılan kamu görevlileri personeli buldukları idari birimin öngördüğü kurallara uymadıkları için değil, ülkede yaşayan tüm yurttaşlar açısından uygulama alanı bulan ceza kanununda yazılı hükümleri ihlal ettikleri gerekçesiyle zan altındadırlar. Dolayısıyla ceza kanununda düzenlenen suçları işleyip işlemedikleri idari soruşturmalarla değil ancak cezai soruşturmalarla ortaya çıkarılabilir. Çünkü idari soruşturmaların amacı maddi gerçeği ortaya çıkarmak değildir; böyle olmadığı için de maddi gerçeği ortaya çıkarmak üzere gerekli araç ve yöntemlerle donatılmış değildir.

Öncelikle;

- Ön incelemeyi yürüten müfettişler bağımsız ve tarafsız kurullar değildirler; bizzat İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilmişlerdir. Yani haklarında ön inceleme yürüttükleri kişiler gibi, idarenin memurudurlar. Bu durumda etkin ve adil bir inceleme yapmaları beklenemez.
- Ön inceleme süreci, idare tarafından kamuoyunda yoğunlaşan tepkiler üzerine resen başlatılmış ve ön inceleme başlatıldığının basından öğrenilmesi üzerine başvuru tarafından ayrıntılı bir dilekçe ile şikayetleri anlatılmıştır. Bunun ardından müfettişler haklarında inceleme yürüttükleri kamu görevlilerinin ifadelerine başvurmuşlar, yalnızca haklarında inceleme yürütülen kamu görevlilerinin dosyaya ibraz ettikleri belgelerle ve kanıtlarla yetinmişler, şikayetçi taraf olarak başvurucudan herhangi bir bilgi ve belge

talebinde bulunmamışlar, dolayısıyla yalnızca şüpheli konumunda bulunan kişilerin ifadeleri ve sundukları belgelerle kanaat oluşturmuşlardır.

- Haklarında ön inceleme yürütülerek dava açılmasına karar verilen jandarma görevlileri Okan Şimşek ve Veysel Şahin'in duruşmada bu tür ifade vermelerinin nedeni büyük olasılıkla bir ceza tehdidi ile karşı karşıya olmalarıdır. (Mahkemenizin 6102/08 sayılı dosyasına 02.05.2008 tarihinde sunduğumuz belgeler) Müfettişler tarafından yürütülen soruşturmada gerçeklerden bu kadar uzak bir sonuca ulaşılmamasının nedenlerinden biri de, bu ön inceleme prosedürünün soruşturulan kişileri gerçeği aktarmak konusunda zorlayacak herhangi önlem içermiyor olmasıdır. Yani 4483 sayılı yasa uyarınca, kamu görevlileri hakkında inceleme başlatılmış olması, bu kişilerin mesleki yaşamlarında herhangi bir değişiklik yaratmamakta, görevlerine eskisi gibi devam etmekte ve bu süreçte sorumluluklarını gizlemek için sahte evrak düzenleme, olası tanıkları etkileme gibi fiilleri gerçekleştirmelerine engel olacak (görev yerini ya da makamını değiştirme gibi) bir önlem içermemektedir. Dolayısıyla kendilerine yönelik herhangi bir yaptırım tehdidi hissetmeyen kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı beyanlarıyla bu ön inceleme sonuçsuz kalmıştır.
- Ceza kanununda suç olarak düzenlenmiş bir fiili idari usullerle soruşturmanın sonuç alıcı olmadığı Trabzon Jandarma görevlileri hakkında yapılan ön inceleme ve sonrasında haklarında soruşturma izni verilen Okan Şimşek ve Veysel Şahin'in yargılandıkları mahkeme önünde verdikleri ifadelerle sabit hale gelmiştir. İçişleri Bakanlığı bünyesinde görevli kamu görevlileri tarafından, uygun yöntem ve araçlara sahip olmadan yine aynı idarenin görevlileri hakkında yürütülen incelemenin kendisi etkin bir başvuru yolu olarak değerlendirilemez.
- Bu şekilde yeterli ve gerekli inceleme usulleri izlenmeden yürütülen inceleme sonucunda, yine etkin bir iç hukuk yolu olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan Bölge İdare Mahkemesine itiraz yolu da müfettişler tarafından yürütülen incelemedeki aksaklıkları ortadan kaldıracak nitelikte değildir.

Ayrıca;

- Devletin aynı birimi ve bu birimde görevli aynı memurlar hakkında, aynı olayla ilgili olarak bu kadar çok hukuki sürecin devam etmiş olması, olayın değişik aşamalarının farklı hukuki süreçlerin konusu yapılması bütün bir süreci görmeyi, cinayetin planlanma ve işleme aşamaları arasındaki bağlantıların ve sorumluların ortaya çıkarılmasını engellemiştir.

III – BAŞVURUCU TARAFINDAN ÖNE SÜRÜLEN SÖZLEŞME İHLALLERİ İLE İDDİALARIN DAYANAKLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMA:

15.

Yukarıda açıklanan olaylar ve yargılama süresince sözleşmenin 6. maddesi ile bağlantılı olarak 13. maddesi ve 2. maddesi ihlal edilmiştir.

6. madde bakımından ihlal

Hrant Dink'in öldürülmesinin ardından İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen ve şu an kovuşturma aşamasında bulunan soruşturma sonucunda ortaya konulan deliller ve İçişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişleri tarafından yürütülen öninceleme sonucunda ortaya çıkan rapor ışığında diğer kurumlarla beraber Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün ağır ihmali söz konusudur. Sanıklar ve tanıklar tarafından verilen ifadeler sonucunda gerekli önlemlerin alınması durumunda başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesinin engellenmesi mümkün gözükmemektedir.

Hrant Dink'in öldürüleceği bilgisine kolayca ulaşabilmek mümkün iken buna ek olarak Coşkun İğci de Temmuz 2006 tarihinden itibaren Yasin Hayal'in Hrant Dink'i öldürmeyi tasarladığını Jandarma İstihbarat görevlilerine aktardığını beyan etmektedir.

- Genel olarak

Başvurucu, öldürülen Hrant Dink'in eşidir ve bu fiil sonucu mağdur olmuş durumdadır. AİHM'in içtihatlarına bakıldığında Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında kabul edilen güvencelerin sanıklar olduğu kadar mağdurlar bakımından da geçerli olduğu görülmektedir. Suçtan zarar gören başvuruocuların ceza davasındaki menfaatlerinin korunması da 6. madde kapsamında yer almaktadır. Olayda mağdurların bu üzücü olayda sorumluluğu olan kişilerin, suçun faillerinin tamamının açığa çıkarılması ve kanunlarca belirtilen cezaya çarptırılmaları noktasında menfaatleri söz konusudur. Bu durum aynı zamanda Sözleşme ile hedeflenen insan hakları, demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinin hayata geçirilmesi bakımından da Türkiye açısından bir yükümlülüktür.

Mahkeme'nin içtihatlarına göre başvuruya konu olayda Trabzon Valiliği tarafından soruşturma izni verilmemesi üzerine mağdurların itiraz hakkı bulunmalıdır. Bu itiraz hakkı bir üst makam tarafından kararın gözden geçirilmesi veya yargısal denetim şeklinde de olabilecektir. Yine mağdurların adli yardım alabilmesi, soruşturmanın bazı aşamaları hakkında önceden bilgilendirilmesi gibi hakları da tanınmalıdır. (*Perez v. France, 12.02.2004, para. 26-29*) Başvuruocuların iç hukukta bu şekilde bir itiraz hakları bulunmaktadır. Ancak olayda söz konusu itiraz organı olan Bölge İdare Mahkemesi aşağıda üzerinde durulacağı üzere etkili bir yargı organı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Yine Mahkeme içtihatlarıyla ortaya konulan mağdurların soruşturmanın aşamaları hakkında bilgilendirilmesi gerçekleşmemiş ve sadece yazılı olarak alınan kararlar ifade edilmiştir. Başka bir deyişle Valilik ve Bölge İdare Mahkemesi tarafından alınan kararlar kısa, gerekçesiz ve bilgilendirme amacı taşımayan kararlardır.

Sözleşme'nin 6. maddesi sadece ceza yargılamasında geçerli değildir, ayrıca medeni hak ve yükümlülükler, başka bir deyişle idari yargıyı da kapsamına almaktadır. Bu noktada medeni hak ve yükümlülükler kavramı özerktir ve taraf devletlerin iç hukukuna göre yorumlanamaz. Yasanın türü ve yasal merciinin kendisi belirleyici değildir. Herhangi bir mahkeme veya idari kurulda söz konusu olabilmektedir. (*Ringeisen v. Austria*, 16.07.1971, para. 94; *König v. Germany*, 28.06.1978, para. 88)

Sözleşme'nin 6. maddesinde yer alan güvenceler sadece yargılama sürecinde değil yargılamanın önceki ve sonraki aşamalarında da uygulanır. Yargılama öncesi başvuruya konu olayla ilgili kamu görevlileri hakkında soruşturma izni hakkında verilmemiştir. Özellikle "memuriyet görevlerini gereği gibi yerine getirdikleri, üzerlerine atılacak herhangi bir kusur bulunmadığı, yapılan ön inceleme sonucu düzenlenen rapor ve eklerinin incelenmesinden anlaşılmıştır" şeklinde yapılan değerlendirme son derece geneldir ve herhangi somut bir açıklama getirmemektedir. İdari hiyerarşi içerisinde başvuruya konu olayların geçtiği bölgede en üstte yer alan kişilerin bir eksikliğinden söz edilmemesi düşünülemez. Yukarıda belirtilen olaylar çerçevesinde bu kişilerin de sorumluluğu açıktır. Kaldı ki, Mahkemenin içtihatlarında da belirttiği gibi, "...genel kabul gören hukuki ve idari ilkeler çerçevesinde yetkililer, bu bağlamda hiçbir kısıtlamaya tâbi olmayan bir takdir yetkisine sahip değillerdir..." (*Pudas v. Sweden*, 21.10.1987, para. 34) Olayda takdir yetkisi çok geniş olarak kullanılmış ve sorumluluğu söz konusu olan kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemiştir.

Başvuruya konu olaylarda bir idari soruşturma söz konusudur. İdari soruşturma izni verilmesinin ardından başvuru sahiplerinin vekilleri tarafından soruşturma izni verilmeyen diğer kişilerle ilgili olarak Trabzon Bölge İdare Mahkemesi'ne soruşturma izni verilmesine dair itiraz başvurusu yapılmıştır. Trabzon Bölge İdare Mahkemesi itirazı reddetmiştir. Bu şekilde Trabzon Valiliği tarafından verilen bir karar Bölge İdare Mahkemesi'nin denetimine tabi tutulmuş gibi görülmektedir. Şüphesiz Valilik tarafından yapılan değerlendirme aşamasında mağdurlar bakımından 6. maddede yer alan güvencelerin sağlanması gerekmeyebilir. Ancak başvuruya konu olaylar açısından ne Valilik tarafından alınan karar sırasında ne de Bölge İdare Mahkemesi tarafından yapılan inceleme sırasında 6. maddede yer alan güvenceler sağlanmamıştır. Mahkeme'nin içtihatlarında da ortaya koyduğu gibi, "medeni hak ve yükümlülükler" ile ilgili anlaşmazlıkları çözümlenmekle sorumlu bir yargı organının 6. Madde'nin 1. fıkrasındaki tüm şartları yerine getirmemesi durumunda bile, eğer görülen dava "daha sonra tam yetkili ve 6. Madde'nin 1. fıkrasındaki güvenceleri sağlayan bir yargı organının denetimine" tâbi tutuluyorsa Sözleşme ihlâl edilmemiş olacaktır. Ancak olayda 6. maddede yer alan güvenceler her iki aşamada da dikkate alınmamıştır. Bu durum aşağıda daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Nitekim bu durum "...bu tür durumlarda Sözleşme şu iki sistemden en az birinin uygulanmasını gerektirir: ya yargı yetkisini haiz merciler kendileri Sözleşme'nin 6. Maddesi'nin 1. fıkrasının gereklerine uyum sağlarlar; ya da bu şekilde uyum sağlayamıyorlarsa, daha sonra tam yetkili ve 6. Madde'nin 1. fıkrasının güvencelerini sağlayan bir yargı organının denetimine tabi olurlar..." (*Albert and Le Compte v. Belgium*, 10 Şubat 1983, par. 29) şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye'de yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde Bölge İdare Mahkemelerinin ne şekilde hareket edeceği ve nasıl bir usul uygulayacağı doğrudan düzenlenmemiş ve dosyadaki kanıtlar değerlendirilirken Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) ilgili hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu durumda CMK'nın ilgili hükümlerinin mahkeme tarafından yapılan değerlendirmede dikkate alınması ve Sözleşme'nin 6. maddesinde ortaya konulan hakların uygulamaya geçirilmesi gerekirdi. Ceza yargılamasında soruşturmanın başlatılmasında hâkim ilke olan suçun işlendiğine dair yeterli şüphenin oluşması olgusu Bölge İdare Mahkemesi tarafından uygulanmamıştır. Dosyada yer alan ifadeler ve kanıtlar açıkça böyle bir şüphenin varlığını ortaya koymasına rağmen herhangi bir gerekçe gösterilmeden soruşturma açılmasına dahi izin verilmemiştir. Sonuç olarak burada kamu görevlilerinin suçluluğuna dair bir karar değil, bunun değerlendirilmesini sağlayacak bir muhakemenin gerçekleşmesine dair bir karar verilmektedir. Olayda gerçeklerin ortaya çıkması engellenmiştir.

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi davası adli mahkemelerde açılmış ve başvuru zamanında halen devam etmektedir. Davadaki esas kanıtlar bir ceza hâkimi önüne gelmiş ve değerlendirilmeyi beklemektedir. Hukuken bu delillerin değerlendirilmesi bir hâkimin görevleri arasındadır. Olayda ise Valilik tarafından bir değerlendirme yapılmış ve Bölge İdare Mahkemesi ise hukukilik denetiminde bulunmuş ve olayın esasına girmemiştir. Türk hukukunda yürürlükte olan 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 10. maddesi bu kanun kapsamındaki suçların iştirak halinde işlenmesi durumunda memur olmayanın memur olanla birlikte yargılanması gerektiği belirtilmektedir. Ancak öldürme suçunun failleri ceza mahkemelerinde yargılanmaya devam ederken, olayla yukarıda belirtildiği şekilde ilgisi bulunan ve çeşitli şekillerde sorumlulukları bulunan kamu görevlileri hakkında soruşturma izni dahi verilmemiştir.

Hakkında ön inceleme yürütülen kamu görevlileri de kendi ifadelerinde ortada bir ihmalin varlığını doğrulamakta ancak ihmalin İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlileri bakımından geçerli olduğunu belirtmektedirler. Devletin kolluk görevini yerine getiren farklı birimleri en hafif şekilde ifade etmek gerekirse bir ihmalin varlığını kabul etmektedir. Bu durumda gerçeğin ortaya çıkarılması, gerçek sorumluların etkili bir yargı organı tarafından yargılanmasının sağlanması gerekmektedir.

Türkiye'de idari yargılama usulü bakımından tanıklık kurumunun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de idari yargı hukukilik denetimi yapmakta ve uyuşmazlığın kaynağı maddi olaylar mahkeme önünde yeterince tartışılmamaktadır. İdari yargılama usulünün yazılı olması ve kanunun tanıklık kurumuna yer vermemesi, maddi olayın açıklığa kavuşmasında ve adaletin gerçekleşmesini engellemektedir. Sözleşme açısından tanıklık kurumu suç isnadı olan davalar ile yakın ilişkilidir. Diğer bir ifade ile tanıkların duruşmada dinlenmesi esas olarak ceza davalarına ilişkin bir kural gibi görünmektaysen de 6. maddede yer alan hakkaniyete uygun yargılama kavramı ile birlikte değerlendirilmektedir. Dolayısıyla sadece ceza davalarını değil, idari davalar da dâhil olmak üzere diğer davaları da ilgilendiren bir sonuç ortaya çıkabilmektedir. AİHS kararlarında medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda, davanın taraflarının tanık

dinletmek konusunda eşit imkânlara sahip olması gerektiği benimsenmektedir. Teknik, usule ilişkin bazı iç hukuk kuralları nedeniyle davanın taraflarından biri kendi adına bazı tanıkları dinletemiyor ve bu durum davanın diğer tarafı karşısında nitelikli bir dezavantaj yaratıyorsa, hakkaniyete uygun yargılama açısından ihlal oluşturabilmektedir. (*Dombo Beher BV v. The Netherlands*, 27.10.1993, par. 34-35) Olayda idare tarafından görevlendirilen kişilerce tek taraflı olarak tanıklar dinlenmiş ve buna göre bir rapor hazırlanmıştır. Daha sonra Valilik ve Bölge İdare Mahkemesi tarafından yapılan incelemelerde başvuru ve vekilleri tarafından tanıkların dinlenmesi ve bu kişilere karşı soru sorulması mümkün olmamıştır. Bu sebeple 6. madde ihlal edilmiştir.

İç hukukta idari yargılama usulünde sadece hukukilik denetimi yapılması ve tanık dinlenmesi usulünün yer almaması, idari yargı önündeki davaların çoğunda niteliği gereği tanık dinlenmesine gerek duyulmayacağından veya dosya üzerinden inceleme yapılması yeterli olacağından sorun yaratmayabilir. Bununla birlikte, bazı davalar açısından sorun yaratabilecektir. Örneğin başvuruya konu olayda olduğu gibi idare tarafından yapılan bir disiplin soruşturması sırasında idareye bağlı memur soruşturmacı tarafından dinlenen tanıklar, mahkeme önünde tekrar dinlenememektedir. Tanıkları dinleyen soruşturmacı bağımsız ve tarafsız sayılamayacağından, buna ek olarak tanığa soru sorma hakkı olayda mağdur durumda olan başvuru ve vekilleri tarafından tanığın inanırılığının test edilmesi mümkün olamayacağından, idari yargı yeri önünde söz konusu tanıkların yazılı ifadelerine dayanılarak hüküm verilmesi 6. maddenin ihlalidir. Olayda da idari yargılama kapsamında Bölge İdare Mahkemesi tarafından tanık olarak kimse dinlenmemiştir ve sadece dosya üzerinden hukukilik denetimi yapılmıştır. Bu durumda başlı başına 6. maddenin ihlali niteliğindedir.

Aşağıda belli açılardan daha ayrıntılı olarak üzerinde durulacak olan noktalardan önce belirtmek gerekir ki, herhangi bir davada, o davaya ilişkin delillerin, belgelerin ve diğer noktaların tam olarak bilinerek, iki tarafın ileri sürdüğü konuların esasının incelenmesi için gerekli olan 6. maddenin şartlarına uygun bir biçimde oluşturulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme öngören usul gerçek anlamda kamu güveninin artırılmasına hizmet edecektir. Başvuru ve vekilleri tarafından yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayında sorumluluğu olanların açığa çıkarılması, cezalandırılması ve kamu güveninin tesis edilmesi için hakkaniyete uygun olarak bir yargılamanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

- Mahkemeye başvuru hakkı bakımından

İç hukukta bir mahkeme önünde gerçekleşen yargılama sırasında mahkemenin tam bir yargı yetkisinin bulunması gerekmektedir. Bu yargı yetkisi davadaki olaylar ve hukuki konulara ilişkin tam bir yetki anlamındadır ve aksi durumlarda mahkemeye başvurma hakkının ihlalini ortaya çıkarmaktadır. Olayda başvuru ve vekilleri tarafından valilik tarafından verilen karara karşı Bölge İdare Mahkemesi'ne yapılan itiraz bu organ tarafından sadece hukukilik açısından değerlendirilmiştir. Bu açıdan yeterince yetkiye sahip bir yargı organı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. (*Terra Woningen BV v. Netherlands*, 17.12.1996, par. 55) Bu şekilde bir sınırlı yargısal denetim yeterli değildir. Mahkeme'ye göre 6. madde işin esasına da girerek inceleme yapacak bir mahkeme tarafından yerel otorite kararlarının (olayda Valilik kararı) gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

(W. V. United Kingdom, 08.07.1987, para. 82) Yine başvuruya konu olan olayla benzerlik taşıyan bir kararında Mahkeme, idare mahkemelerine başvurma olanağı olmasına rağmen idare mahkemelerinin yetkisinin sadece hukukilik denetimi ile sınırlı olmasını 6. maddenin ihlali olarak değerlendirmiştir. (Veeber v. Estonia, 07.11.2002, para. 71) Sadece hukukilik denetimi yapan bir mahkeme, davaya konu olan olayların esasını yeterince tartışmadığı için de AIHM tarafından yeterli bulunmamakta ve Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafı çerçevesindeki mahkemeye başvurma hakkı bakımından da ihlal ortaya çıkabilmektedir.

Başvuruya konu idari soruşturma ile ilgili kararlar idarenin takdir yetkisinin bulunmaması gereken kararlardır. Olayda idarenin takdir yetkisini kullanmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir ve bir başka deyişle bir "siyaseti" içermemektedir. Olay bir insanın siyasi görüşleri nedeniyle ırkçı bir saikle öldürülmesi olayıdır. Herhangi bir kamulaştırma, inşaat izni vs. olayı değildir. Bu durumda maddi ve hukuki yönden tam yargılama yetkisine sahip bir mahkemeye başvuru hakkı söz konusu olmalıdır. (Obermeier v. Austria, 28.06.1990) Takdir yetkisinin geçerli olmadığı böyle bir durumda sınırlı bir yargısal denetim öngörülmesi Sözleşme'nin 6. maddesine aykırıdır.

Sözleşme'nin 6. maddesi doğrudan temyiz hakkı tanımamaktadır ancak Mahkemenin de içtihadına göre bir taraf devlet iç hukukunda temyiz hakkını tanımışsa, ikinci derece yargılamanın 6. maddede yer alan güvenceler kapsamında olduğu belirtilmektedir. (Delcourt v. Belgium, 17.01.1970, para. 25) Türk hukukunda idari soruşturma açılıp açılmamasına ilişkin kararların itiraz mercii bölge idare mahkemeleridir. Bölge idare mahkemelerinin kararları ise kanunen kesindir ve herhangi bir temyiz yolu bulunmamaktadır. Her ne kadar itiraz mercii olarak düzenlenmiş olması bir temyiz yolu olarak düşünülse dahi yapılan inceleme sadece dosya üzerindedir ve etkili bir başvuru yolu olarak sayılması mümkün değildir. Yasalar çerçevesinde Valilik makamının soruşturma izni ile ilgili verdiği kararlara itiraz yolu mevcuttur. Ancak olayda da görüldüğü gibi itiraz başvurusunun incelenme usulü yalnızca dosya üzerindedir ve Bölge İdare Mahkemesinin etkili bir temyiz organı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Bölge İdare Mahkemesinin kararı iç hukukta 4483 sayılı yasa uyarınca kesin nitelik arz ettiğinden bu karara karşı Danıştay'a temyize gidilememektedir. Trabzon Valiliği ve Trabzon Bölge İdare Mahkemesi verdikleri kararlar ile sorumluluğu olan şahısların yargılanmasının önünü kapatmıştır.

- Aleni yargılama hakkı bakımından

Aleniyet ilkesi yargılama sırasında duruşma yapılmasını gerektirmektedir. Bazı davaların özel nitelikleri göz önüne alınarak farklı bir düzenleme yapılması mümkündür. Devletin, ekonomi ve verimliliğin gerekleri ile makul sürede davayı sonuçlandırma yükümlülüğünü dikkate alarak, bazı davalara (sosyal sigorta uyuşmazlıklarına ilişkin davalar gibi) ilişkin olarak duruşmanın kendiliğinden değil, tarafların talebine bağlı olarak yapılması yönünde düzenlemeye yer vermesi mümkündür. Fakat böyle bir durumda dahi, duruşma talep edilmesi halinde, duruşma yapılmamasını haklı kılacak koşullar olmadığı müddetçe kural olarak duruşma talebinin yerine getirilmesi gerekmektedir. (Schuler-Zgraggen v. Switzerland, 24.06.1993, para. 51, 58; Werner v. Austria, 24.11.1997, para. 46)

6. madde ile ceza yargılamasında olduğu gibi aynı zamanda medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıklar konusunda da aleni yargılama hakkını tanımaktadır. Bu hak sadece davanın taraflarına değil genel olarak halkın duruşmalarda hazır bulunma hakkının bulunduğu anlamına gelmektedir. Burada halkın adaletin nasıl gerçekleştiğini ve yargısal kararların nasıl alındığını öğrenme hakkı söz konusudur.

6. madde ile sadece genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiği haller ve davanın açık olarak görülmesinin adalet ortaya çıkmasına engel olabileceği durumlarda duruşmanın açık olarak görülmesinin kısmen veya tamamen ortadan kaldırılabilmesi düzenlenmiştir. Mahkeme içtihadında bu ilkenin, yargılamanın kamusal niteliği ile davacıların adaletin gizlice, kamuoyunun denetimi olmaksızın yürütülmesine karşı koruduğu ve mahkemelere olan güvenin devamını sağladığı belirtilmektedir. Ayrıca, adaletin nasıl yürütüldüğünün görünür kılınması ile 6. maddede düzenlenen adil yargılanma hakkının güvence altına alınması katkıda bulunulduğu ve böylece demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan bu güvencelerin sağlanacağı ifade edilmiştir. (*Axen v. Germany*, 08.12.1983, par.25) Başvuruya konu olan yargılama sürecinde yukarıda belirtilen koşullardan hiçbiri olmamasına karşın yargılama duruşmasız olarak sadece dosya üzerinden gerçekleşmiştir. Bu sebeple adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

Mahkeme içtihadına göre ilk derecede açık duruşma yapılmadığı durumlarda ikinci derece yargılamasında açık duruşma yapıldığı takdirde bu durumun düzeltilebileceği yönündedir. Ancak temyiz makamı davanın esasını göz önünde tutmazsa veya konunun tüm boyutlarını değerlendirecek yetkiye sahip değilse adil yargılanma hakkının ihlali söz konusudur. Başvuruya konu yargılamada davanın esasları göz önünde tutulmamış ve konu tüm boyutları ile değerlendirilmemiştir. Sadece kısa bir karar paragrafıyla kimi görevliler hakkında soruşturma izni verilmiş, diğerleri hakkında verilmemiştir. Bu sebeple adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

Yine Mahkeme içtihatlarına göre temyiz yargılamasında sözlü duruşma yapılmasına ilişkin bir gereklilik bulunmamakta ancak temyiz yargılamasının hem gerçekler hem de hukuk açısından değerlendirme yaparak, itham edilen kişinin suçlu mu masum mu olduğuna karar verdiği durumlarda sözlü duruşmanın gerekli olduğu belirtilmiştir (*Ektabani v. Sweden*, 26.05.1988, para. 32-33)

6. madde bağlamında yer alan haklardan ilkelere biri de hükmün açık oturumda verilmesidir. Bu düzenlemenin amacı kamuoyu kontrolünün sağlanarak adil yargılanma hakkına katkıda bulunulmasıdır. Ancak başvuruya konu yargılama sürecinde hüküm ne Valilik ne de Bölge İdare Mahkemesi tarafından açık bir oturumda verilmemiştir. Kararların metni kamuya açık değildir ve başvuru sahiplerine dahi sonradan ulaştırılmıştır. Başka bir deyişle kararlara erişim sadece ilgilisiyle kısıtlı tutulmuştur. Bu sebeple Mahkemenin benzer şekilde diğer bazı kararlarda da ifade ettiği üzere (*Werner v. Austria*, 24.11.1997; *Szucs v. Austria*, 24.11.1997) adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

- Silahların eşitliği ilkesi bakımından

6. madde kapsamında yer alan haklardan biri de silahların eşitliği ve çekişmeli yargı hakkıdır. Bu hak bir davaya taraf olan herkesin karşı taraf karşısında kendisini önemli bir dezavantajlı konumda bırakmayacak şartlarda iddialarını mahkemeye sunabilmesi için makul fırsatlara sahip olabilmesidir. Bu ilke idari yargılama içinde geçerlidir. Başvuruya konu yargılamada idare tarafından ifadesi alınan kişilere, gerek Valilik tarafından yapılan değerlendirme gerekse Bölge İdare Mahkemesi tarafından dosya üzerinde yapılan yargılama sırasında soru sorulması mümkün olmamıştır. Tanıklar sadece başvuruya konu yargılama içinde isimleri geçen devlet görevlilerinin Mahkeme içtihatlarında 6. madde kapsamında bu kapsamda tanıkları çapraz sorgulama hakkının tanınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvuruya konu yargılamada idare tarafından tanıklar dinlenmesine karşın başvuru vekillerinin tanıklara soru sorması mümkün olmadığı için adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

- Çelişmeli yargı hakkı bakımından

Adil yargılanma hakkı içinde değerlendirilen bir başka hak olan çekişmeli yargı hakkı, bir yargılamada tarafların gösterilen tüm delillerden ve sunulan tüm görüşlerden haberdar olunması ve karşısında görüş bildirebilme olanağının bulunmasıdır. Ceza yargılaması için geçerli kabul edilen bu ilke başvuruya konu idari yargılama açısından da geçerlidir. Başvuruya konu yargılamada var olan görüşler ve deliller karşısından başvuru ve vekilleri tarafından karşı belge ve görüş sunmalarına izin verilmemiştir. Bu sebeple çelişmeli yargı hakkı bağlamında adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

- Gerekçeli karar hakkı bakımından

Mahkemeler tüm sorulara ayrıntılı cevap verme zorunda olmasa da kararların gerekçeli olarak ortaya konulması gerekmektedir. Burada ölçüt davanın sonucunu etkileyecek bir olgunun mahkeme tarafında üzerinde durulmasıdır.

Başvuruya konu idari yargılamada çok sayıda ifade alınmasına, savcılıkça alınmış çok sayıda ifadenin ve 21 sayfalık öninceleme raporunun varlığına karşın Bölge İdare Mahkemesi hiçbir gerekçe göstermeksizin sadece "ilgili kısma karşı yapılan itirazın reddine" şeklinde bir karar verilmiştir. Bu şekilde bir karar açık bir şekilde gerekçeli karar hakkının ihlalidir. İç hukukta bu karara karşı bir başvuru yolu olmamasına karşın 6. maddede yer alan güvenceler bağlamında kararın gerekçeli olarak verilmesi zorunludur. Yüksek yargı organı tarafından yapılan incelemenin davanın esasına girmesi gerekmektedir. Bu sebeplerle adil yargılama hakkı ihlal edilmiştir.

- Bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılamanın yapılması

Sözleşmede yer alan mahkeme kavramı da özerk bir kavramdır ve iç hukuk tarafından mahkeme olarak görülmesi gerekmektedir. Mahkemenin uyuşmazlık konusunu kesin karara bağlama yetkisinin olması ve yasayla olaydan önce kurulmuş olması yeterlidir. Bu bağlamda disiplin kurulları da mahkeme olarak değerlendirilebilmektedir. Burada bazı idari işlevleri olan bir kurulun yargısal nitelikte kararlar verebilmesi söz konusudur. Başvuruya konu olaylar arasında yer alan Valilik tarafından soruşturma izni verilip verilmemesine dair

yürütülen muamele bu anlamda bir yargılama olarak değerlendirilebilir. Bu durumda dahi 6. maddede yer alan adil yargılama hakkına ilişkin olan birtakım güvencelerin sağlanması gerekmektedir. Bu anlamda söz konusu yargılamanın bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Olayda haklarında soruşturma izni verilmesi istenen kişilerin hepsi kamu görevlisidir ve bu anlamda yetkilendirilmiş kişilerdir. Soruşturma konusunda karar verecek mercii ise Valilik makamıdır ve idari hiyerarşi içerisinde söz konusu kamu görevlilerinin üstü durumundadır. İdare hukukuna hâkim olan ilkeler arasında yer alan idarenin sorumluluğu ilkesi çerçevesinde haklarında soruşturma izni verilmesi istenen kişilerin amiri konumunda olan bu makamında bazı durumlarda sorumluluğu söz konusu olabilmektedir. Olayda Valilik makamının bağlayıcı karar alabilme yetkisi mevcuttur ve bu anlamda yargısal bir fonksiyon üstlenmektedir ve bağımsızlığı ve tarafsızlığı gündeme gelmektedir.

Soruşturma izninin veren makam olan Valilik de kamu görevlisidir. Şüphesiz bu durum başlı başına bağımsızlık ve tarafsızlık olgusunu ortadan kaldırmayacaktır. Ancak bu durumda bağımsızlığa ilişkin güvencelerin sağlanması ve görev yaparken diğer kamu otoritelerinden talimat alıp almadığına bakılmalıdır. Valiler İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapmakta ve Bakanlık tarafından atanmaktadır. Valiler anayasa tarafından sağlanan yargıçların sahip olduğu teminata sahip değildirler. Atanma şekilleri, görev süreleri, dış baskılara karşı güvenceye sahip olmamaları ve bağımsız bir görüntüye sahip olmadıkları için Valilik makamının bağımsız ve tarafsız olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu makam tarafından verilen soruşturma izni verilmediğine dair karar bu anlamda 6. maddenin ihlali niteliğindedir. Ayrıca daha sonra itiraz amacıyla başvuru Bölge İdare Mahkemesi ise tam yetkili olmadığından Valilik tarafından yürütülen muhakeme sonucu ortaya çıkan kararlar ilgili yukarıda belirtilen eksiklikler giderilememiştir.

- Duruşmada hazır bulunma hakkı bakımından:

Duruşmada hazır bulunma hakkı sadece ceza davaları açısından değil medeni hak ve yükümlülükler bakımından da söz konusudur. Bu davanın hakkaniyetle sonuçlanması bakımından özellikle bazı davalarda gündeme gelebilmektedir. Başvuruya konu Bölge İdare Mahkemesi tarafından yapılan duruşma sadece dosya üzerinde yapılmıştır. Karar sürecinde mahkeme ne ifadesine başvuru kamu görevlilerini dinlemiş ve soru sormuş ne de itiraz yoluna başvuru başvuru iddialarını dinlemiştir. Bu sebeple duruşmada hazır bulunma hakkı bakımından 6. maddenin ihlali söz konusudur.

13. madde bakımından ihlal

Sözleşme'nin 13. maddesi ile etkili bir hukuki yola başvuru hakkı başka bir deyişle usule ilişkin bir teminat ortaya konmaktadır. 13. madde ile hem bir başvuru yolunun varlığı hem de bu yolun etkili olması aranmaktadır. Öngörülen başvuru yolu gerek yasalarda gerekse uygulamada etkili olmalıdır. Mahkeme içtihatlarında bu durumu "...13. Madde'nin yapılmasını öngördüğü başvuru hem uygulamada, hem de yasalarda "etkili" olmalı, özellikle de davalı Devlet makamlarının fiilleri ya da haklı gösterilemeyecek ihmalleri bu etkili başvurunun

uygulanmasına engel teşkil etmemelidir...” (Büyükdag v. Turkey, 21.12.2000, par. 64) şeklinde ifade etmiştir.

13. Madde, Sözleşme’de yer alan hak ve özgürlüklerin esasının, bu hak ve özgürlüklerle ilgili durum ulusal mevzuatta nasıl olursa olsun ulusal düzeyde uygulanmasını ve dolayısıyla bunların ihlâl edildiği iddiasının mümkün olmasını sağlayacak bir yargı yolunu teminat altına almaktadır. (Lithgow and Others v. The United Kingdom, 08.07.1986, para. 205)

Mahkeme’ye göre herkesin, Sözleşme’de öngörülen hakların ihlâli nedeniyle mağdur olduğuna dair tartışmaya açık bir iddiası bulunduğu, hem iddiasının doğruluğunun tespit edilebilmesi, hem de mümkünse zararının telafisi için kendi ülkesindeki bir makama başvurabilme hakkının var olduğu görüşündedir. 13. madde de yer alan makamın bir yargı kurumu olması gerekmiyorsa da bu makamın yetkileri ve sunduğu teminatların yargılamanın etkili olup olmadığının tespit edilmesi bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir. (Leander v. Sweden, 26.03.1987, para. 77)

Yukarıda 6. maddenin ihlaline dair yapılan vurgular bağlamında Valilik makamının ve Bölge İdare Mahkemesi’nin gerçekleştirdikleri muhakemenin etkili olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu organlar olayın taraflarını dinlemeksizin sadece dosya üzerinde inceleme yaparak oldukça kısa ve gerekçesiz karar vermişlerdir. Ayrıca iç hukukta bu şekilde bir yargılama usulü izleyen Bölge İdare Mahkemesinin kararına karşı değil etkili, hiçbir başvuru yolu tanınmamış olması karşısında 13. maddenin ihlali söz konusudur.

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink’in öldürülmesi olayı ile ilgili olarak etkin bir soruşturma yapılmaması ve bu nedenle de başvurulabilecek etkili bir iç hukuk yolu bulunmaması nedeniyle sözleşmenin 13.maddesi ile korunan hakları ihlal edilmiştir.

AİHM, Sözleşme’nin 13. maddesinin iç hukukta AİHS’nin öngördüğü temel hak ve özgürlüklere olanak tanıyan etkili bir başvuru hakkının varlığını güvence altına aldığı ifade etmektedir. Bu hüküm, iç hukukta sonucu itibariyle AİHS’ne dayalı yapılan «savunulabilir» nitelikteki bir başvurunun incelenmesini ve Savunmacı Devletler bu hükmün kendilerine getirdiği yükümlülükler tanıdığı belirli bir takdir payından yararlınsalar dahi, buna uygun düzenleme yapılmasını öngörmektedir. AİHS’nin 13. maddesinin getirdiği yükümlülük başvuranın Sözleşmeye dayandırdığı şikayetin türüne göre işlerlik kazanmaktadır. Bununla birlikte, bu maddede öngörülen başvuru hukukta olduğu kadar uygulama da «etkili» olmalı, özellikle kullanımı Savunmacı Devletin yetkililerinin haksız fillerine ve baskı unsurlarına yol açmamalıdır. (Bkz. Aksoy-Türkiye kararı, 18 Aralık 1996, 1996-VI, s. 2286, § 95, Aydın-Türkiye kararı, 25 Eylül 1997, 1997-VI, s.1895-1896, § 103, ve sözü edilen Kaya kararı, s. 329-330, § 106)

AİHS’nin 13. maddesinde üstü kapalı olarak yer alan yaşam hakkının temel önemi ışığında, gerektiğinde tazminat ödenmesi, şikayetçi tarafın etkili bir soruşturma sürecine erişiminin sağlanması, sorumluların kimliklerinin tespit edilmesine götürecek derinlemesine ve etkili soruşturmanın yürütülmesi gerekmektedir. (Hamiyet Kaplan ve Diğerleri/Türkiye Davası Başvuru No: 36749/97 13 Eylül 2005)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2. madde ihlalinin olduğu başvurularda yaşam hakkının niteliğinin, mağdurun yakınlarının sözleşme ile korunan haklarının korunması bakımından güvence altına alınması gereken hukuk yollarını zorunluluğunun altı çizilmiştir. Mahkeme Ergi/Türkiye kararında "Mahkeme, Sözleşmenin 13. maddesinin, ulusal düzeyde bir hukuk yoluna başvurmanın Sözleşme haklarının ve özgürlüklerinin kullanılmasını, ne şekilde olursa olsun iç hukuk sisteminde güvenceye alacağını garanti ettiğini hatırlatmaktadır. Bu nedenle Sözleşmenin 13. maddesi, Sözleşen Tarafların bu hüküm altında Sözleşmeden doğan sorumluluklarını yerine getirişleri konusunda takdirin kendilerine bırakılmış olmasına rağmen, bir iç hukuk yolu hükmünün ilgili Sözleşme şikayetini değerlendirmesini ve uygun bir hukuki çareye hükmetmesini gerektirir. Sözleşmenin 13. maddesi altındaki sorumluluğun sahası, Sözleşme altında, başvuranın şikayetinin niteliğine bağlı olarak değişir. Bununla beraber, Sözleşmenin 13. maddesi ile gerekli kılınan hukuk yolu, özellikle de Sorumlu Devletin yetkililerinin atlamaları veya davranışları nedeniyle, haksız bir şekilde engellenmemeli ve hukukta olduğu kadar pratikte de "etkili" olmalıdır

Bu hükmün gerekliliklerine uyulup uyulmadığı konusundaki soru hususunda, Mahkeme, bu davada yetkililerin ihlal ettiği Sözleşme kapsamındaki başlıca haklardan birinin niteliğinin, mağdurun yakınlarının iyiliği için, güvence altına alınması gereken hukuk yollarını gerektirdiğini hatırlatmıştır. Özellikle de, Sözleşmenin 13. maddesinin amacı doğrultusundaki etkili bir hukuk yolu fikri, tazminat ödenmesine ek olarak, sorumluların kimliklerinin tespit edilmesini ve cezalandırılmalarını ve aynı zamanda mağdurun yakınlarının soruşturma prosedürüne katılımlarını sağlayacak etkili bir başvuruyu da gerektirir. Görüldüğü gibi, Sözleşmenin 13. maddesinin gereklilikleri, Sözleşmenin 2. maddesi altında, prosedürle ilgili etkili bir soruşturma yapma sorumluluğundan daha geniş kapsamlıdır. (Ergi/Türkiye, 66/1997/850/1057, 28 Temmuz 1998)

Buna göre, yetkililer, Hrant Dink'in ölümünün tam olarak aydınlatılması çerçevesinde etkin bir soruşturma yapmamıştır. Bu ihmal başvuruçuların Türk hukukuna göre kullanabileceği her hangi bir iç hukuk yolunu tüketebilmesini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu nedenle de Sözleşmenin 13. maddesinin ihlal edilmiştir.

2. madde bakımından ihlal

Başvuruçuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi nedeniyle Sözleşmenin 2. maddesi ile koruma altına alınmış yaşam hakkı ihlal edilmiştir. Sözleşmenin 2.maddesi aşağıda aktarılan şekilde düzenlenmiştir;

1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infazı dışında, hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurmanın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucu meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a. Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b. Usulüne uygun olarak yakalamak veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan kişinin kaçmasını önlemek için;
- c. Ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması için.

Mahkeme, sözleşmenin bu koruma biçiminin zayıflığına dikkat çekmek için 2. maddenin yorumlanmasındaki hareket noktasının, sözleşmenin her bireyin korunmasını amaçlayan bir belge olduğunu ve hükümlerinin bu korumayı pratik ve etkili kılacak bir biçimde yorumlanması ve uygulanması gerektiğini belirtmiştir. (McCann ve diğerleri v. Birleşik Krallık, par. 146)

İnsan haklarının ilki olan yaşam hakkı ve bu hakka saygı, bütün diğer hakların gerçekleşebilmesi için vazgeçilmez temeli oluşturmaktadır. İnsan hakları içinde değer sırası bakımından ilk ve temel olan yaşam hakkı, kamusal makamlar tarafından öldürülmeme ve yaşama yönelik tehlike ve risklere karşı yine kamusal otoriteler tarafından korunma hakkını içerir. Dolayısıyla devlet, yaşam hakkı karşısında hem aktif hem de pasif zorunluluk içerisindedir. (İbrahim Ö. Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku*, 6. Basi, İmge Kitabevi, Ankara 2002, s. 272)

A) Sözleşmeci Tarafın Pozitif Yükümlülüğünün ihlali

Olaylara ilişkin açıklama kısmında da açıklandığı üzere başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in toplum açısından açık hedef konumuna gelmiş olmasına ve bu durumun emniyet içerisindeki görevlilerce de bilinmesine rağmen herhangi bir önleyici tedbir alınmamış olması nedeniyle Sözleşmenin 2. maddesi ihlal edilmiştir.

Sözleşme'nin 2. maddesi, aynı zamanda yaşamı tehlike altında olan kişiler için koruyucu tedbir alma yükümlülüğünü de içermektedir. İnsan yaşamına yönelik tehlikeyi önleme konusunda Sözleşme'ye taraf devletlerin 2. maddeden kaynaklanan yükümlülükleri bulunduğu kabul edilmekle birlikte, bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde insan yaşamına yönelik somut ve ciddi bir tehlikenin olması da gereklidir. Dolayısıyla, kamusal makamlar bir veya birden fazla kişinin yaşamına yönelik tehlikenin varlığını biliyorlarsa veya bilmeleri gerekiyorsa ve buna rağmen kendisinden beklenebilecek makul tedbirleri almamışlarsa Sözleşme'ye taraf devletin sorumluluğu söz konusu olmaktadır.

Mahkeme, yaşam hakkı ile ilgili olarak devletlere düşen pozitif yükümlülüğün ne anlama geldiğini birçok kararında aynı biçimde ortaya koymuştur. Mahkeme Akkoç v. Türkiye kararında; "Mahkeme 2/1. maddenin ilk cümlesinin, Devletin sadece yaşamın kasıtlı ve hukuka aykırı sona erdirmekten kaçınmasını değil, aynı zamanda egemenliği içindekilerin yaşamlarını korumak için uygun önlemler almasını emrettiğini hatırlatır. Bu hukuk mekanizması tarafından korunan kişilere karşı suç işlenmesini caydırmak için etkili ceza hukuku önlemlerini yürürlüğe koyarak, bu hükümlerin ihlallerini önleyerek, bastırarak ve cezalandırarak yaşam hakkını korumak bakımından Devletin temel bir görevini içermektedir. **Bu, aynı zamanda, diğer bireyin cezai fiillerinden dolayı yaşamı riskte olan bir bireyi**

veya bireyleri korumak için uygun durumlarda önleyici kullanıma hazır önlemleri almak bakımından yetkililerin pozitif bir yükümlülüğünü de kapsar.

Modern toplumların denetlenmesindeki zorlukları akılda tutarak, insan davranışının tahmin edilmezliği, öncelikler ve kaynaklar çerçevesinde yapılmak zorunda olan güncel tercihler dikkate alınarak, pozitif yükümlülüğün alanı, yetkililere imkânsız ve orantısız bir yük getirmeyecek bir biçimde yorumlanmalıdır. Bundan dolayı her yaşam riski iddiası, yetkililerin bir Sözleşme şartı olarak bu riskin gerçekleşmesini önlemek için kullanıma hazır önlemler almasını gerekli kılmaz. Pozitif yükümlülüğün ortaya çıkması için, yetkililerin, o dönemde üçüncü bir tarafın cezai fiillerinden dolayı belli bir bireyin veya bireylerin yaşamlarına yönelik gerçek ve yakın bir riskin varlığını bildiği veya bilmesi gerektiği ve bu riski engellemek için, makul olarak değerlendirildiğinde, egemenlikleri içinde kendilerinden beklenebilecek önlemleri almakta başarısız oldukları saptanmalıdır" görüşünü ortaya koymuştur. (Akkoç v. Türkiye, Başvuru no. 22947/93 ve 22948/93, 10.Ekim.2000, Parag. 77-78)

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in yaşam hakkına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin varlığına rağmen devlet görevlileri herhangi bir önlem almamışlardır. Osman/Birleşik Krallık davasında "Mahkeme, Sözleşme'nin 2/1. Maddesinin ilk cümlesinin bir Devlete bilinçli ve yasadışı öldürmeleri önleme yükümlüğü yanında, kişilerin yaşam hakkının hukuken korunması için uygun önlemlerin de alınmasını gerektirdiğini belirtmektedir. (bkz. 9 Haziran 1998 L.C.B. İngiltere Kararı, Raporları 1998-III s. 1403. Par. 36) Bu hüküm, kişiler aleyhine işlenecek suçları caydırıcı etkili ceza hükümleri koyarak ve bu hükümlerin ihlalini önleyici, bastırıcı ve cezalandırıcı icra mekanizması getirerek yaşam hakkını güvence altına alma konusunda devlete verilecek asli bir görevi de içermektedir. Pozitif bir yükümlülüğün bahsedildiğinde otoritelerin birey veya bireylerin yaşam hakkına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin varlığından haberdar olması ve bu tehlikeden kaçınabilmek amacıyla yetkileri kapsamında önlem almaları durumunun varlığı söz konusudur." görüşüne yer vermiştir.

Başvurumuza konu olayımızda Erhan Tuncel'in yardımcı istihbarat elemanı oluşu ve Yasin Hayal'in de Trabzon Emniyet Müdürlüğüne bilinen şahıslardan olması ve Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nün Yasin Hayal'in Hrant Dink'i öldürmeyi tasarladığı bilgisine Yasin Hayal'in cezaevinden çıktığı tarih olan 13.09.2005 tarihinden hemen sonra sahip olmasına rağmen bu konuda herhangi bir önlem alınmamış olması sözleşmecî devlet açısından yaşam hakkının korunmasındaki pozitif yükümlülüğün açık bir ihlalini oluşturmaktadır. Mahkemenin bu esası belirlemiş olduğu Osman/Birleşik Krallık kararında; "Modern toplumların yönetilmesindeki güçlükler, öncelikler ve mevcut kaynaklar kapsamında yapılması gereken insan yönetimi ve işlemsel seçeneklerin öngörülmezliği de göz önüne alındığında, pozitif yükümlülüğünün kapsamı makamlara imkânsız veya ölçüsüz bir yük getirmeksizin yorumlanmalıdır. Dolayısıyla yaşam hakkına geldiği iddia edilen her tehlike sözleşmenin gerekleri anlamında yetkililer için bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyici önlemler almasını gerektirmez. Pozitif bir yükümlülüğün söz konusu olabilmesi için, yetkililerin birey veya bireylerin yaşama hakkını üçüncü bir tarafın suç niteliği taşıyan fiillerden gelebilecek gerçek ve yakın tehlikenin varlığından haberdar olmalı veya olmaları gerekmekte ve

salahiyetleri kapsamında söz konusu tehlikeden kaçınabilmeye yönelik önlemler almayı ihmal etmiş olmaları gerekmektedir.” hükümlerine yer vermiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kamu otoritelerinin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetlemesi gerektiğini, Kılıç/Türkiye kararında otoritelerin Kemal Kılıç'a yönelen tehlikeyi önlemek için onlardan makul olarak beklenen her şeyi yapıp yapmadıkları konusunu göz önünde tutmak zorunda olduğunu ifadeleriyle belirtmiştir. (22492/93, 28.03.2008, par. 69)

Trabzon Emniyet Müdürlüğü 17.02.2006 tarih ve 027248 sayılı yazı ile Hrant Dink'in öldürüleceğine ilişkin pek çok ayrıntıyı İstanbul Emniyet Müdürlüğüne bildirmiştir. Ancak İstanbul Emniyet Müdürlüğü bu bildirimle rağmen öldürme olayını engelleyici herhangi bir önlem almamıştır. Mahkeme Kılıç/Türkiye kararında bu gibi durumlarda tehlikeyi asgari düzeye indirgeyebilecek ve elverişsiz sayılmayacak çok sayıda önlem alınabileceğini belirtmiştir. Mahkeme kararında “Kemal Kılıç'ın hukuken alması gerekli önlemlerin eksikliklerine ek olarak, saldırıya karşı da önlem alınması da gerekirdi. Hükümet saldırılara karşı etkili önlem sağlanamayacağını da belirtmiştir. Mahkeme bu tezle ikna olmamıştır. Kemal Kılıç'ın yaşama hakkına yönelik tehlikeyi asgari düzeye indirgeyebilecek ve elverişsiz sayılmayacak çok sayıda önlem alınabilirdi. Ancak bunun tersine, otoriteler herhangi bir tehlike bulunmadığını öne sürmüşlerdir.

Uygun koruma önlemleri bağlamında makamların ne Kemal Kılıç'ın koruma talebiyle ilgili olarak, ne de Şanlıurfa'daki Özgür Gündem çalışanlarına yönelik tehlikenin kapsamını araştırma bağlamında adım attığına ilişkin hiç bir delil bulunmamaktadır. (KILIÇ-Türkiye Davası (22492/93) 28 Mart 2000) hükmüne yer vermiştir.

Mahkeme, Kılıç v. Türkiye (Başvuru no. 22492/93, 28 Mart 2000 tarihli karar), Kaya v. Türkiye (Başvuru no. 22535/93, 28 Mart 2000 tarihli karar.) ve Akkoç v. Türkiye (Başvuru no. 22947/93-22948/93, 10 Ekim 2000 tarihli karar) başvurularında, sırası ile gazeteci, doktor ve öğretmen-sendikacı olan maktullerin buldukları konum itibariyle bölgede yaşayanlar karşısında resmi makamların olumsuz tutumları da dikkate alındığında yaşamlarının risk altında olduğunun bilinmesine rağmen yaşam hakkını korumada yakın, gerçek ve makul önlemleri almayan Hükümeti yaşam hakkından sorumlu tutmuştur. Bu başlık altında mahkemenin ihlal tespit ettiği başvurular vardır (Demiray v. Türkiye, Başvuru no. 27308/95, 21.11.2000 tarihli karar; Koku v. Türkiye, Başvuru no. 27305/95, 31.05.2005 tarihli karar)

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayı nedeniyle; Hrant Dink'in bulunduğu konum itibariyle yaşamının risk altında olduğunun bilinmesine rağmen, hükümetin yaşam hakkını korumada yakın, gerçek ve makul önlemleri almaması nedeniyle Sözleşmenin 2. maddesi ile korunan yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

B) Sözleşmeciler Tarafın Usule Dair Yükümlülüğünün İhlali

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayı sonrasında gerçek faileri ortaya çıkarmaya yönelik etkin bir soruşturma yapılmamış olması nedeniyle yaşam hakkı ihlal edilmiştir. Yaşam hakkının ihlali halinde yürütülecek

soruşturmaların kapsamını mahkeme Paul ve Audrey Edwards v. Birleşik Krallık kararında belirlemiştir. Buna göre; *Etkili soruşturma bağlamında mahkeme değerlendirme yaparken her olayı kendi gerçekliğinde değerlendirmektedir. Bu çerçevede de yürütülen soruşturmanın etkinliği, kullanılan gücün meşru olup olmadığının tespitine ve sorumluların ortaya çıkarılıp cezalandırılmalarının uygun bir yöntemle yapılıp yapılamadığına bakılmaktadır. Burada devlete düşen yükümlülük sonuca ilişkin olmayıp sonuca ulaşmada kullanılan araçlara ilişkindir. Yetkililer olayla ilgili gerçeği ortaya çıkarmak için tüm delillere ulaşmanın yollarını aramalıdır. Soruşturmada ölüm olayının aydınlatılmasını veya sorumluların tespitini önleyecek herhangi bir eksiklik etkililik standardının sağlanmasını engelleyecektir.*

Yaşam hakkı ihlalinin olduğu vakıalarda yürütülen soruşturmalar hızlı ve makul bir aciliyet içinde gerçekleştirilmelidir. Mahkeme yaşam hakkı ihlalinin söz konusu olduğu bazı vakıalarda soruşturmanın hızla ilerlemesi önünde bazı engellerin bulanabileceği varsayımında bile soruşturmaların saptanan bu ilke çerçevesinde yürütülmesi gerektiği görüşündedir. Ancak bu biçimde yürütülen soruşturmalar sayesinde yetkililerin hukuk devleti ilkesine bağlı kaldıkları konusunda toplumda kamusal bir güven oluşur ve hukuka aykırı ödümlerin tolere edilmediği noktasında inanç yaygınlaşır (*Paul ve Audrey Edwards v. Birleşik Krallık, par. 71*).

Yaşam hakkı ihlallerinin söz konusu olduğu olaylarda bu şekildeki bir soruşturmanın temel amacı yaşam hakkını koruyan ulusal yasaların etkili uygulamasını, devlet organlarının karıştığı olaylarda da onların sorumlulukları bağlamında hesap verebilirliklerini temin etmektir. Soruşturmanın şekli, niteliği olaylara göre değişebilir, ancak bu şekil ve nitelik ne olursa olsun devlet yetkilileri kendilerine intikal eden her olayda derhal harekete geçmek zorundadır.

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayında olaylara ilişkin açıklamalarda da anlatıldığı üzere devlet görevlilerinin bilgisi dâhilinde ve bu görevlilerin müsamahası altında gerçekleşmiş olması nedeniyle iç hukukta yürütülen soruşturmanın çok daha titiz ve bu sorumluları ortaya çıkarmaya yönelik olmalıydı. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi özellikle devlet görevlilerinin sorumlu olduğu bu tür olaylarda soruşturmaların bağımsız kurullarca yapılması gerektiğini belirtmektedir. Mahkeme Güleç/Türkiye kararında; *"Öncelikle, söz konusu suçlar belirli koşullar altında Devlet görevlileri tarafından işlendiğinde, savcıların soruşturma görevi, soruşturma yapılıp yapılmaması konusunda kararı veren idari kurullara devredilmektedir. (bkz. Paragraf 39) Bu kurullar, söz konusu olan güvenlik güçlerinden sorumlu Valinin emri altında çalışan hükümet görevlilerinden oluşmaktadır. Olayla ilgili soruşturma, olayla ilgili birimlere hiyerarşik bir şekilde bağlı olarak çalışan jandarmalar tarafından yürütülmektedir. Mahkeme iki davada idare kurullarının güvenlik güçlerinin dâhil olduğu bir ölüm olayının araştırılmasıyla ilgili olarak bağımsız veya etkili bir soruşturma yapılmadığını saptamıştır. (27 Temmuz 1998 Güleç-Türkiye Kararı, 1998-IV Raporları s 1731-33, par. 77-82 ve 20 Mayıs 1999 tarihli Oğur-Türkiye Kararı, 1999-Raporlarında basılmış, par. 85-93) hükmüne yer vermiştir.*

Mahkeme bu davanın geçtiği dönemde, güneydoğu bölgesinde Ceza Hukuku uygulamasının etkililiği konusunda bazı eksiklikler olduğu saptamasında bulunmaktadır. Güvenlik güçleri mensuplarının faaliyetleri söz konusu olduğunda

Komasyon'un raporunda belirttiği gibi Sözleşme gereğince güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere saygılı demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğü ilkesi ile çelişen bir sorumluluk eksikliğine izin verildiğini ifade etmektedir.

Bu nedenle de yaşam hakkına yönelik eylemlerinin ve bu bağlamda kullandıkları gücün belli durumlarda haklı görülüp görülmeceğinin belirleneceği olaya katılan kişi-kurumlardan bağımsız olarak gerçekleştirilecek bir soruşturmanın yapılmasına bağlıdır.

Bu durum, hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı değil aynı zamanda pratik-fiili bağımsızlığı da gerekli kılmaktadır.

Etkin bir soruşturmanın varlığı için gerekli olan başka bir ilke de mağdur yakınlarını kendi meşru menfaatlerinin gerektirdiği ölçüde yürütülen soruşturmaya mutlaka dâhil etmek ve soruşturmayı olabildiğince kamunun incelenmesine açık bir biçimde yürütmek olduğu mahkeme kararlarında ifade edilmiştir. (*Güleç v. Türkiye*, 24 Temmuz 1998 par. 82) Mahkeme etkili bir soruşturmada var olan ilkeleri şöyle sıralamıştır;

Etkili soruşturmada ilkeler:

- a. İncelemenin eksiksiz olarak yürütülmesi
- b. Soruşturmanın bağımsız olması
- c. Soruşturmanın kamuya açık olarak yürütülmesi
- d. Soruşturmanın hızlı ve makul bir biçimde acil olarak yürütülmesi (*Paul ve Audrey Edwards v. Birleşik Krallık*, par. 71)

Başvurucuların yakını olan Hrant Dink'in öldürülmesi olayı nedeniyle; iç hukukta yürütülen soruşturma, olayın gerçek faillerinin tespitinden uzak olduğu, kamu görevlileri aleyhine yürütülen soruşturma işlemlerinin de bağımsız ve tarafsız kurullarca yapılmadan takipsizlikle sonuçlandığından 2. maddesi ile korunan yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

IV – SÖZLEŞMENİN 35. MADDESİNİN 1. FIKRASINA İLİŞKİN AÇIKLAMA

Hrant Dink, Ermeni asıllı gazeteci ve 1996 yılında yayın hayatına başlayan Agos gazetesinin kurucusu ve genel yayın yönetmeniydi, aynı zamanda bu gazetede düzenli yazılar yazmaktaydı. Yazıları genellikle Türk-Ermeni ilişkileri ve 1915'te yaşanan acıların nasıl ortadan kaldırılacağı, çoğulculuk, kültürler arası diyalog, demokratik değerler, toplumsal barış gibi konular üzerine yazılan yazılardı. Agos gazetesinde yayınlanan bu yazılar, Türkiye'de Ermeni meselesi üzerine gündem oluşturacak güçte yazılardı ve yıllardır tartışılmayan gerçekler Hrant Dink sayesinde tartışılmaya başlanmıştır.

Hrant Dink'in neden ve kimler tarafından öldürüldüğünü anlayabilmek için, öldürme tarihinden daha geriye doğru süreci gözden geçirmek gerekmektedir. 2004 yılı Şubat ayında, Mustafa Kemal'in manevi kızı Sabiha Gökçen'in Ermeni asıllı olduğu iddiasını taşıyan ve Agos'ta yayınlanan bir haber, Hürriyet gazetesinin manşetine taşındı. Agos gazetesinin okur kitlesi ve tirajı düşünüldüğünde pek de ses getirmeyecek bu haber Hürriyet gazetesinde

yayınlanınca büyük tepkilere neden oldu. Çünkü Hürriyet gazetesi, Türkiye'de ciddi bir kamuoyu oluşturma gücüne sahip bir gazetedir. Nitekim, Hrant Dink'in yaptığı bu haber de Hürriyet gazetesinde düşmanlık içeren ifadelerle verildi ve bunun üzerine bazı radikal milliyetçi kesimler ve bunların yayın organları harekete geçti. Hrant Dink hakkında bir linç kampanyası başlatıldı, milliyetçi gruplar Agos gazetesi önünde ölüm tehditleri içeren sloganlarla gösteriler yaptılar. Ardından Hrant Dink aleyhine Türklüğe hakaret ettiği gerekçesiyle 301. maddeden dolayı ceza davası açıldı ve yargılama başladı. Bu yargılamanın duruşmaları da aynı radikal milliyetçi gruplar tarafından Hrant Dink'e ve Ermenilere küfredilen, hakaret edilen gösteriler haline getirildi.

2004 yılının şubat ayından 19.01.2007 tarihine kadar, Ermeni meselesine ilişkin tartışmalar etrafında Hrant Dink aleyhine bir düşmanlık ortamı yaratıldı. Ve cinayet böyle bir ortamda işlendi.

Hrant Dink'in öldürülmesi, öncesi ve sonrası ile kapsamlı bir planın sonucunda işlenmiş bir cinayettir.

Trabzon Emniyet Müdürlüğü, Trabzon Jandarma Komutanlığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün cinayetin önlenmesi konusunda yerine getirmedikleri yükümlülükleri; cinayetin işlenmesi sonrasında delil karartma, bilgi belge gizleme yönündeki çabaları; haklarında yapılan ön incelemelerde müfettişler tarafından tespit edilen açık ve ağır kusurlara rağmen ilgili kamu görevlileri hakkında soruşturma açılmayıp; yukarıda aktarıldığı üzere, cinayet öncesi ve sonrası dönem bir bütün olmasına rağmen bu ön incelemelerin birbirinden bağımsız yürütülmesi ve başvuru ve temsilcilerinin soruşturmanın birleştirilmesi yönündeki tüm taleplerinin İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmesi göz önünde bulundurulduğunda bu cinayetin şu an yargılanmakta olan sanıklarla sınırlı tutulması gerçek durumu ortaya çıkarmaya yetmeyecektir.

Şu da gözden uzak tutulmamalıdır ki, şu an yargılanmakta olan sanıklarla ilgili tüm yazışmalar yukarıda anılan güvenlik birimlerindeki görevlilerce yürütülmektedir. Yani haklarında suç şüphesi bulunan, delil gizledikleri ve kararttıkları İstanbul Cumhuriyet başsavcılığınca tespit edilmiş bulunan görevliler ana davaya bilgi ve belge göndermeye devam etmektedirler. Durum bu iken, ceza yargılamasını temel amacı olan maddi gerçeğe ulaşılması, cinayetin gerçek planlayıcılarının ortaya çıkarılması mümkün değildir. Türkiye gerçeğini bilen hiç kimse Hrant Dink'i öldürenlerin ve bu cinayeti planlayanların sadece yargılanmakta olan sanıklar olduğuna inanmamaktadır. Kamuoyunun adalete olan güvenini korumak yükümlülüğü altında olan devlet gerçek failleri ortaya çıkarmak konusunda da etkili bir soruşturma yürütmemektedir.

Hrant Dink'in öldürülmesine ilişkin yürümekte olan yargılama yukarıda aktarılan gerekçelerle etkin ve etkili bir soruşturma değildir. Bu nedenle İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan dava bitmeden, bu başvuru yapmak yoluna gidilmiştir.

Ayrıca, Trabzon Jandarma Komutanlığı görevlileri hakkında yapılan ön inceleme sonucunda verilen soruşturmaya yer olmadığına dair karar üzerine başvuru yapmanın yapıldığı itiraz Trabzon Bölge İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Bu red

kararı üzerine de Yüksek Mahkemenize başvurulmuştur. 6102/08 numarası verilen başvuru, şu an mahkemenizde incelenme aşamasındadır.

Başvurunun içeriğinde aktardığımız üzere, her iki başvuru arasında fiili ve hukuki bağlantı vardır. Bu nedenle her iki başvurunun birleştirilerek incelenmesini talep ediyoruz.

16.

Nihai karar:

Trabzon Bölge İdare Mahkemesi, 2007/152 ve 2007/146 sayılı, 03.10.2007 tarihli itirazın reddi, kesin karar.

Rize Ağır Ceza Mahkemesi, 2008/82 Değişik iş sayılı, 14.02.2008 tarihli itirazın reddi kararı, kesin karar.

17.

Diğer kararlar:

Trabzon Valiliği, 07.08.2007 tarihli, 53 sayılı soruşturma izni verilmemesine dair idari karar.

Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığı, 10.01.2008 tarihli, 2008/129 sayılı kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar.

18.

Başvurmadığınız başka bir çözüm yolu var mı? Eğer varsa, nedir ve neden bu yola başvurulmadı?

Başvurulmayan başkaca bir yol yoktur.

V. BAŞVURUNUN AMACINA VE HAKKANİYETE UYGUN TATMİN TALEPLERİNE İLİŞKİN AÇIKLAMA:

19.

1-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2, 6 ve 13. maddelerinin Türkiye Cumhuriyeti tarafından ihlal edildiğine,

2-Sözleşmenin 41. maddesi gereğince, başvuru sahiplerinin uğramış olduğu manevi zarara karşılık olarak toplam 50.000 euro tazminatın Türkiye Cumhuriyeti tarafından başvuru sahiplerine ödenmesine,

3-Başvuru sahiplerinin adli yardımdan yararlandırılmalarına,

4-Masraflar ve vekalet ücretinin Türkiye Cumhuriyeti tarafından karşılanmasına,

5-Yargılama masrafları ve başvuru sahiplerinin temsilcileri adına vekalet ücretine,

6-Başvurunun öncelikle incelenmesine

karar verilmesini başvuru sahibi adına saygıyla dileriz.

VI. DİĞER ULUSLARARASI MAKAMLAR ÖNÜNDEKİ USULLERE İLİŞKİN AÇIKLAMA

20.

Bu başvurunuzdaki şikayetlerinizi başka uluslararası makama sundunuz mu? Eğer sunduysanız, bu konuda ayrıntılı bilgi veriniz.

Başka bir uluslararası makama başvurulmamıştır.

VII. BELGELER LİSTESİ

21.

1. Erhan Tuncel'in 25.01.2007 tarihli tespit tutanağı,
2. Trabzon Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin ifadeleri,
3. Muhittin Zenit'in 16.07.2007 tarihli dilekçesi,
4. Muhittin Zenit'in 05.04.2007 tarihli dilekçesi,
5. Engin Dinç'in mülkiye müfettişlerine hitaben yazdığı 22.07.2007 tarihli dilekçesi,
6. Erhan Tuncel'in 10.02.2007 tarihli tespit tutanağı,
7. 17.02.2006 tarihli yazı,
8. 26.02.2007 tarihli Ön İnceleme Raporunun 17. ve 20. sayfaları,
9. 19.01.2007 tarihli Muhittin Zenit - Erhan Tuncel telefon görüşmesi dökümü,
10. İstanbul Emniyet Görevlileri hk. Yürütülen ön inceleme sonucunda düzenlenen 11.03.2008 tarihli Ön İnceleme Raporunun 26 ve 27. sayfaları,
11. Engin Dinç'in 12.07.2007 tarihli ifadesi,
12. 20 Ocak 2007 tarihli haber kayıt formu,
13. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın tespitleri ve Görevsizlik Kararı,
14. 08.11.2005 tarihli "İletişime Müdahale Talep Formu" ve aynı tarihli Mahkeme kararının tahrif edilmiş halleri,
15. Belgelerin orijinal halleri,
16. Mülkiye Müfettişlerinin 22.02.2007 tarihli Tevdi Raporu,
17. Trabzon Cumhuriyet Savcılığı'nın 01.11.2007 tarih ve 2007/4060 sayılı kovuşturmaya yer olmadığı kararı,
18. Rize Ağır Ceza Mahkemesi'nin 14.02.2008 tarih ve 2008/82 sayılı kararı,
19. 05.08.2007 tarihli Ön İnceleme Raporu,
20. Trabzon Valiliği'nin 07.08.2007 tarih ve 53 Sayılı kararı,
21. Trabzon Bölge İdare Mahkemesi'nin 03.10.2007 tarih ve 2007/146 ve 2007/152 sayılı kararları,
22. Nüfus kayıt örnekleri,
23. Yetki belgeleri.

VIII. BİLDİRİM VE İMZA

22.

Bu başvuru formunda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu bilgim ve inancım dahilinde beyan ederim.

YER : İSTANBUL
TARİH: 21.05.2008
İMZA :

Fatih Çetin
Fatma Çetin

Deniz Tunç
Anne Deniz Tunç